

WYNIA'S WEEK

Nederlandse Cariben, kies: kom erbij of vertrek!

WYNIA'S WEEK

**'Enorme
bureaucratie
bij Defensie
zit aankoop
wapens
in de weg'**

Door [Redactie](#) - 10 juli 2025

Geplaatst in [CDA](#) - [Defensie](#) - [Verkiezingen](#) - [VVD](#)

Henri Bontenbal van het CDA piekt te vroeg en doet er onverstandig aan om een speerpunt te maken van het bestrijden van Geert Wilders, zegt journalist ERIC VRIJSEN in gesprek met SYP WYNIA. Vrijsen en Wynia werkten beiden lang voor weekblad *Elsevier*. Nu publiceert Eric in het digitale magazine *Wynia's Week*, vooral over de actuele, recordsnelle bewapening van Nederland.

In deze dubbellange uitzending van [WYNIA'S WEEK TV](#) annex [podcast](#) gaat het eerst drie kwartier over de politieke situatie in Nederland, over de aanstaande verkiezingen, over de misrekeningen van Henri Bontenbal en de dreigende leiderschapscrisis in de VVD. Wat drijft Klaas Dijkhoff, die het VVD-partijleider Dilan Yesilgöz niet bepaald makkelijk maakt?

Wie bewapent onze onderzeeërs?

Eric Vrijsen is defensiespecialist, heeft de bezuinigingen door de vorige kabinetten meegemaakt en volgt nu de historische expansie van de Nederlandse defensie-uitgaven op de voet. Dit onderdeel van deze WWTV-video annex podcast begint na 46 minuten en 42 seconden. Vrijsen maakt zich zorgen over de gigantische bureaucratie en het gebrek aan inkoop-deskundigheid bij het ministerie van Defensie, die het moeilijk maken om de vele miljarden die extra in de krijgsmacht worden gestopt ook daadwerkelijk om te zetten in materieel.

En hoe zit het met de nieuwe onderzeeërs van een miljard euro per stuk, die door het vorige kabinet werden besteld in Frankrijk? Krijgen die peperdure duikboten wel de Amerikaanse kruisraketten die

WYNIA'S WEEK

Nederlandse Cariben, kies: kom erbij of vertrek!

ze nodig hebben? En wie gaat al die nieuwe bewapening betalen? 'Als de btw straks omhoog gaat om de NAVO-norm van 5 procent te halen blijft het niet rustig in het land.'

[Eric Vrijzen](#) schrijft voor Wynia's Week over politiek en veiligheidsbeleid.

Wynia's Week is er 156 keer per jaar, vaak met video's en podcasts. Wynia's Week is vrij toegankelijk voor iedereen. Dat wordt mogelijk gemaakt door de donateurs. [Doet u al mee?](#) **Hartelijk dank!**

Door [Calvin Schukink](#) - 10 juli 2025

Geplaatst in [CDA](#) - [Defensie](#) - [Verkiezingen](#) - [VVD](#) - [Eiwittransitie](#) - [Klimaat](#)

In 2030 moeten Nederlandse consumenten minstens vijftig procent van de eiwitconsumptie laten bestaan uit plantaardige eiwitten. Op grond van 'gezondheid' en 'duurzaamheid' leggen supermarkten steeds vaker vleesvervangende of 'hybride' producten tussen de vlees- en zuivelproducten. Maar gezonder dan dierlijke eiwitten zijn die plantaardige eiwitten helemaal niet.

Eiwittransitie

Sinds 2023 committeren vrijwel alle Nederlandse supermarkten zich aan het doel om in 2030 minstens 60 procent plantaardige eiwitten te verkopen; nu liggen de verhoudingen precies andersom. Deze 'eiwittransitie' houdt in dat de supermarkten inzetten op het meer verkopen van plantaardige eiwitten en minder van dierlijke eiwitten (zoals vlees, vis, zuivel en eieren). Deze 'eiwittransitie' is onderdeel van de grotere, landelijke transitie naar een 'duurzamer voedselsysteem'.

Nederlandse Cariben, kies: kom erbij of vertrek!

In de tussentijdse meting van de Superlijst Groen 2025 wordt uitgelegd dat de productie van dierlijke producten relatief veel bijdraagt aan de oorzaken van de klimaatcrisis, verlies van biodiversiteit en – meer lokaal – de stikstofcrisis. ‘Aan de transitie naar meer plantaardig voedsel kunnen supermarkten bijdragen door de vanzelfsprekendheid van vlees en andere dierlijke producten in het voedingspatroon te verminderen. Met hun beleid en in hun assortimenten, aanbiedingen en winkelinrichting kunnen zij de consumptie van minder dierlijk en meer plantaardig bevorderen.’

Om bij te houden hoeveel plantaardige versus dierlijke eiwitten supermarkten verkopen, maken de supermarkten gebruik van de ‘Eiweet’-methode en de [‘Eiweet-monitor’](#). Supermarkten, plantaardige voedselclubs én de rijksoverheid werken in de Eiweet-monitor samen om ‘voortgang op dit thema te kunnen monitoren’. Volgens de website van Eiweet eten we in Nederland ‘nog altijd te veel dierlijke eiwitten en te weinig plantaardige eiwitten’.

Om deze eiwittransitie verder op gang te krijgen, en dus meer plantaardige en minder dierlijke eiwitten te verkopen, nemen de supermarkten verschillende maatregelen. De meest in het oog springende is de productie en verkoop van ‘hybride’ vleesproducten.

Deze producten bestaan voor het ene deel uit vlees en het andere deel uit plantaardig eiwit. Onlangs kwam Albert Heijn met een hele reeks aan producten in de categorieën zuivel, vlees en vleeswaren die zijn ‘verrijkt’ met plantaardige eiwitten. Ook Lidl, Jumbo, Dirk en Coöp werken met deze hybride producten. Het gaat onder meer om hamburgers, gehakt, boterhamworst, schnitzels, grillworst, cervelaat en salami, en in het geval van Albert Heijn ook om melk.

Rundvlees heeft hogere CO2-uitstoot dan kikkererwten

Met deze hybride producten zouden klanten op het gebied van gezondheid niet te hoeven vrezen. Volgens voedingsonderzoeker aan de Universiteit van Maastricht Tim Sniijders zouden er juist extra voordelen zitten aan de mengvormen, omdat met hybride producten de kans lager is dat je bepaalde bouwstenen tekortkomt. Daarnaast zijn de plantaardige eiwitten veel duurzamer dan de dierlijke eiwitten. Cijfers van Milieu Centraal tonen aan dat rundvlees een uitstoot heeft van 30 kilogram CO2 per kilo, terwijl dat bij bijvoorbeeld kikkererwten slechts 2,3 kilogram CO2 is. Kortom, de klant hoeft helemaal niets te vrezen met de hybride vleesproducten: ze zijn minstens even gezond – sommigen menen zelfs gezonder – en beter voor het klimaat. Maar is dat wel zo?

Gewoon versus hybride gehakt

Naast het ‘gewone’ gehakt verkoopt Lidl tegenwoordig ‘gehaktmix’, dat bestaat uit 60 procent rundergehakt en 40 procent erwteneiwit. Deze gehaktmix heeft, aldus de website van Lidl, een CO2-reductie van 37,5 procent. Ook is deze 38 procent goedkoper dan het ‘gewone’ rundergehakt. Maar dat de gehaktmix gezonder is, kan niet worden gezegd.

Als we de micronutriënten van erwteneiwit naast die van rundergehakt leggen, blijkt dat het dierlijke

Nederlandse Cariben, kies: kom erbij of vertrek!

eiwit op veel fronten beter is dan het plantaardige. Hoewel zowel erwteneiwit als rundergehakt beide ijzer bevatten, is ijzer in gehakt (zogenoeten 'heemijzer', dat alleen in dierlijke producten voorkomt) veel beter opneembaar in het menselijk lichaam dan het plantaardige non-heemijzer. Daarnaast zit gehakt bomvol vitamine B-12, een vitamine die uitsluitend voorkomt in dierlijke producten, en essentieel is voor de aanmaak van rode bloedcellen. Het plantaardige erwteneiwit bevat geen vitamine B-12.

Gehakt bevat meer en beter opneembaar zink en meer selenium, een belangrijk antioxidant en schildkliermineraal. Gehakt is rijk aan andere B-vitaminen (B1, B3 en B6), en erwteneiwit is dat niet. Erwteneiwit bevat wel meer magnesium en vezels.

Toevoegingen AH zijn geen eiwitbronnen

Ook Albert Heijn goochelt met 'hybride' vlees, maar vermengt haar vlees niet met erwteneiwit, maar met suikerbietenvezel, knolselderij, koolrabi en boterbonen. Het vreemde is dat deze toevoegingen, zoals dat bij erwteneiwit bij de Lidl in ieder geval wèl het geval is, helemaal geen eiwitbronnen zijn, zoals gepretendeerd wordt bij de 'eiwittransitie' - het vervangen van dierlijke door plantaardige eiwitten.

Neem suikerbietenvezel, een restproduct van de verwerking van suikerbieten, dat bij de AH wordt vermengd met gehakt. Suikerbietenvezel is een vezelbron, en bevat bijna geen eiwit of vet. Het bevat veel kalium en magnesium, zoals andere groenten, noten en zaden. Suikerbietenvezel is zeer arm aan zink, selenium, ijzer en B-vitaminen.

Hetzelfde geldt voor knolselderij en koolrabi: beide producten bevatten nog geen 1,8 gram eiwit per 100 gram, en kunnen daarmee niet gekwalificeerd worden als een eiwitbron (minimaal 20% van de calorieën moet afkomstig zijn van eiwitten). Boterbonen hebben zo'n 7-8 gram eiwit per 100 gram, en kunnen daarom wel als plantaardige eiwitbron worden beschouwd. Maar net als voor erwteneiwit geldt dat boterbonen niet compleet zijn qua essentiële aminozuren. Beter dan dierlijke eiwitten zijn ze daarom ook niet. Wie dus bij Albert Heijn denkt met deze hybride producten een soortgelijke eiwitbron als gewoon gehakt in huis te halen, komt bedrogen uit.

Hoe zit het met de vrije keuze?

Een transitie naar meer plantaardige en minder dierlijke eiwitten leidt ertoe dat een hogere hoeveelheid eiwitten moet worden geconsumeerd om voldoende binnen te krijgen. Dat werd door de Gezondheidsraad in 2001 zelfs erkend, toen zij een hogere aanbevolen hoeveelheid eiwit adviseerde voor vegetariërs en veganisten. Een landelijke campagne vanuit de regering, de Gezondheidsraad, groene voedselclubs én supermarkten om consumenten van het vlees af te krijgen is volop aan de gang, terwijl dierlijke producten onmisbaar zijn voor de mens. En het zou maar zo kunnen dat de vrije keuze van de consument om zijn of haar dieet vorm te geven steeds minder belangrijk wordt.

Nederlandse Cariben, kies: kom erbij of vertrek!

Dat wordt door de Gezondheidsraad zelf erkend in haar recente rapport *Gezonde eiwittransitie*: 'Momenteel wordt in het voedselbeleid vooral de nadruk gelegd op de verantwoordelijkheid van de consument, maar deze aanpak is volgens de commissie te beperkt. Ze adviseert een krachtig beleid dat streeft naar een fysieke, sociale en economische omgeving waarin gezonde en duurzame consumptie de standaard wordt.' Is die vrije keuze van de consument straks verleden tijd?

Wynia's Week verschijnt drie keer per week, **156 keer per jaar**, met even onafhankelijke als broodnodige artikelen en columns, video's en podcasts. U maakt dat samen met de andere donateurs mogelijk. Doet u weer mee, **ook in 2025**? Kijk [HIER](#). Hartelijk dank!

Door [Benno de Jongh](#) - 10 juli 2025

Geplaatst in [CDA](#) - [Defensie](#) - [Verkiezingen](#) - [VVD](#) - [Eiwittransitie](#) - [Klimaat](#) - [Aanranding](#) - [Eerwraak](#) - [Islamisering](#) - [Verkrachting](#)

De islamisering van Nederland is al tientallen jaren gaande, vooral door immigratie, maar ook door politieke druk in binnen- en buitenland. Het heeft er alle schijn van dat opwinding over het Israëliëse optreden tegen de radicale Hamas-moslims in de Gazastrook een nieuwe impuls geeft aan die islamisering. Nederland onderscheidt zich daarbij van veel andere westerse landen door het gebrek aan weerstand tegen de islam. Dat terwijl het buigen voor de islam (ook door 'zelfislamisering') toch ernstige risico's voor westerse waarden, rechten en vrijheden met zich meebrengt, evenals ernstig verlies van maatschappelijke samenhang. Benno de Jongh schetst deze weken in Wynia's Week hoe de islam greep krijgt op Nederland en wat er nog aan te doen is.

Vandaag deel 6: geweld tegen vrouwen: eerwraak, vrouwenbesnijdenis en seksuele misdrijven.

Nederlandse Cariben, kies: kom erbij of vertrek!

Overall ter wereld in streng islamitische gemeenschappen worden vrouwen onderdrukt, ook in Nederland. Veel moslims beschouwen man en vrouw helemaal niet als gelijken. Ook niet-islamitische meisjes en vrouwen zijn regelmatig slachtoffer van moslimmannen die er waarden op nahouden die in veel gevallen lijnrecht tegenover de westerse waarden staan.

Islamitische gemeenschap wordt steeds orthodoxer

De Nederlands-Turkse schrijver Lale Gül is een van de belangrijkste voorvechters van de rechten van moslimvrouwen in Nederland. Zij ontvluchtte haar streng islamitisch milieu in de Kolenkitbuurt in Amsterdam. In [een interview](#) met *Doorbraak.be* vertelt ze wat ze zoal om zich heen zag: 'Moslima's worden door hun broers in elkaar geslagen omdat ze hun hoofddoek afnemen, meisjes mogen geen relatie hebben voor het huwelijk.'

Het straatbeeld verraadt een toenemende orthodoxie binnen de islamitische gemeenschap in Nederland. Meisjes van een jaar of 8 die een hoofddoekje of zelfs gezichtsbedekkende kleding dragen, zijn allang geen zeldzaam verschijnsel meer. Op straat wordt het aandeel moslima's dat een hoofddoek en gezichtssluiert draagt steeds groter. Ook de nikab (waarbij slechts de ogen zichtbaar zijn) of boerka (waarbij het gehele lichaam bedekt is, inclusief de ogen) zijn steeds vaker waarneembaar. Dat geldt allang niet meer alleen voor bepaalde wijken in de grote steden.

Door links-progressieve partijen wordt de hoofddoek uitgelegd als 'de vrijheid om te dragen wat je wil'. Een vreemde redenering, zeker als je kijkt naar een land als Iran, waar de hoofddoek hét symbool is van de vrouwenonderdrukking. Gül: 'Wanneer ik dat aanklaag in mijn boeken, reageert die linkse intellectuele elite alsof ze water ziet branden. Of ik dan niet weet dat er ook moslima's zijn die er vrijwillig voor kiezen om een hoofddoek te dragen. Zo zullen er ongetwijfeld ook wel een aantal te vinden zijn, maar uit eigen ervaring weet ik dat het een zéér kleine minderheid is.'

Binnen streng islamitische milieus zijn er ook grotere excessen, zoals de genitale verminking van meisjes. Er zijn naar schatting ruim 41.000 vrouwen in Nederland besneden. Nog eens 4200 meisjes dreigen tijdens een bezoek aan het buitenland de zeer pijnlijke ingreep te moeten doorgaan. Van die groep worden zo'n 1800 meisjes achtergelaten in dat land en in sommige gevallen zelfs uitgehuwelijkt. Een ruime meerderheid van de besneden meisjes en vrouwen die in Nederland wonen is afkomstig uit Somalië, Egypte, Ethiopië, Eritrea, Soedan en Irak.

Meisjes van soms pas 4 jaar oud worden zodanig besneden dat ze er de rest van hun leven ernstige medische klachten aan overhouden. Vrouwenbesnijdenis komt niet uitsluitend in islamitische kringen voor, maar ook veel in Afrikaanse christelijke gemeenschappen. Het verschil is wel dat islamitische geleerden beweren dat het iets aanbevelenswaardigs is, terwijl de christelijke voorgangers zwijgen over genitale verminking.

Nederlandse Cariben, kies: kom erbij of vertrek!

Rechter acht aanbevelen vrouwenverminking toegestaan

Na een item bij het tv-programma *Nieuwsuur* in 2018 deed de vrouwenorganisatie Femmes for Freedom aangifte tegen een prediker van de As-Soennah-moskee in Den Haag die genitale verminking van vrouwen omschreef als 'aanbevolen in de islam'. De man werd in eerste instantie veroordeeld tot 80 uur taakstraf, maar in hoger beroep vrijgesproken. Het Hof ging mee met de verdediging dat het voor mannen in Nederland is toegestaan om te filosoferen over het aanbevelen van vrouwenverminking.

Femmes for Freedom spande ook een zaak aan bij de Raad van State tegen de burgemeester van Den Haag over de toelaatbaarheid van oproepen tot vrouwenbesnijdenis vanuit een moskee. De Raad van State oordeelde eind vorig jaar dat de burgemeester niet bevoegd is om op te treden tegen oproepen tot genitale verminking, zelfs niet als die in strijd zijn met het recht op lichamelijke integriteit. Opmerkelijk is dat de Raad van State toetste aan het wetsartikel dat de vrijheid van godsdienst waarborgt, maar niet aan internationale mensenrechtenverdragen zoals het VN-Vrouwenverdrag en het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens.

'WODC-rapport is mosterd na de maaltijd'

De juridische mogelijkheden schieten tekort om vrouwenbesnijdenis te bestrijden, concludeert het Wetenschappelijk Onderzoek- en Datacentrum (WODC) in een onlangs verschenen rapport. Daarin staat een aantal aanbevelingen zoals de *forced marriage protection order*: hulpverleners, leraren of familieleden die weten dat een vrouw of meisje het risico loopt om uitgehuwelijkt te worden kunnen aan de rechter zo'n beschermingsbevel tegen huwelijksdwang vragen. Deze methode bestaat al in het Verenigd Koninkrijk en leidt daar over het algemeen tot goede resultaten.

Voor Shirin Musa, oprichter en directeur van Femmes for Freedom, voelt het rapport wel een beetje als mosterd na de maaltijd. 'In het regeerakkoord van het kabinet Rutte IV stond al dat *protection orders* moesten worden ingevoerd. En ruim daarvoor, in 2019, heb ik in de Tweede Kamer hiervoor al een pleidooi gehouden. Ook moeten we hoognodig naar de Franse methode kijken, waar artsen verplicht worden om genitale verminking te melden. Die aanbeveling wordt dan weer niet gegeven in het WODC-rapport. Het duurt allemaal veel te lang.'

De moord op de 18-jarige Ryan

Ook het aantal zaken van eerwraak in ons land neemt toe. Vorig jaar werd het levenloze lichaam van de 18-jarige Ryan in de Oostvaardersplassen gevonden. Haar handen en voeten waren vastgebonden toen ze levend in het water werd gegooid. Verdachten in de zaak zijn haar vader en haar twee broers uit Syrië.

Tijdens de rechtszaak vorige week werden chatberichten opgevoerd, waaruit bleek dat ook de moeder van Ryan achter de moord stond. 'Ze is een slet, het meisje is een slet en dient gedood te worden',

Nederlandse Cariben, kies: kom erbij of vertrek!

schreef de moeder in een chatbericht. Waarop Mohamed, de broer van Ryan, reageert: 'Er is niks anders dan de dood.' Moeder: 'Als God het wil, dan zullen we haar gewikkeld zien in een lijkwade.'

Lale Gül reageerde bij het tv-programma *Nieuws van de Dag*: 'Dit is geen uitzonderlijk geval. Dit is een breed gedragen idee, een diepgewortelde overtuiging. Ik denk dat die familie daar nog steeds achterstaat. Ze hebben ook geen enkel berouw getoond.'

Van 2010 tot 2013 lag het aantal eerwraak-zaken per jaar rond de 500, van 2020 tot 2023 rond de 600. In ongeveer vier procent van de gevallen was er sprake van (poging tot) moord of doodslag. Eerwraak is eerder cultureel dan religieus bepaald, maar geweld uit naam van de familie-eer komt vooral voor in de islamitische gemeenschap.

Uit onderzoek van het Kennisplatform Inclusief Samenleven blijkt dat eerwraak vooral op het sterk patriarchale Syrische platteland voorkomt. Syriërs vormen in de afgelopen jaren de grootste groep van mensen die asiel aanvragen in Nederland. Bijna 1 procent van de mensen die in ons land wonen, heeft een Syrische achtergrond en dat aantal groeit gestaag.

'Grooming gangs'

Op oudejaarsavond 2015 werden in Keulen honderden vrouwen aangerand, beroofd en soms mishandeld en verkracht. De daders waren voornamelijk mannen uit islamitische landen die als asielzoeker of illegaal in Duitsland waren. Ook in Zweden zijn er verschillende voorbeelden van massaanrandingen, zoals de tientallen jonge Afgaanse asielzoekers die tijdens een festival in 2014 in Stockholm jonge meisjes omsingelden en betastten. Het jaar daarna gebeurde op hetzelfde festival ongeveer hetzelfde, ondanks de inzet van extra agenten.

In het Verenigd Koninkrijk hebben bendes van overwegend Pakistaanse moslimmannen sinds 1997 in tenminste vijftig verschillende steden en dorpen op grote schaal autochtone meisjes hebben gedrogeerd, verkracht en mishandeld. Deze bendes, waar in de Nederlandse media slechts sporadisch over wordt bericht, staan ook wel bekend als *Pakistani grooming gangs* of *rape gangs*.

Journalist Charlie Peters van *GB News* spreekt van een 'nationaal schandaal' met 'tienduizenden, mogelijk honderdduizenden slachtoffers'. Alleen al in de Noord-Engelse plaats Rotherham zijn voor zover nu bekend ruim 1500 meisjes slachtoffer geworden van de *rape gangs*. Zowel de omvang als de details zijn schokkend. Lange tijd werd het schandaal onder de pet gehouden omdat politie, jeugdwerkers en politici bang waren voor racist te worden uitgemaakt.

Natuurlijk is misbruik van vrouwen niet uitsluitend een islamitisch fenomeen. Maar uit zowel anekdotisch bewijs als de cijfers blijkt dat vrouwen vele malen vaker slachtoffer zijn van jongens en mannen met een islamitische achtergrond. Niet alleen moslima's zijn het slachtoffer van de orthodox-islamitische cultuur, dat geldt ook voor niet-islamitische meisjes en vrouwen in Nederland.

Nederlandse Cariben, kies: kom erbij of vertrek!

Wiskundige en cultureel antropoloog Jan van de Beek berekent in zijn boek *Migratiemagneet Nederland* van zes 'asielherkomstnationaliteiten' hoe vaak de mannen verdacht zijn van een seksueel misdrijf zoals aanranding en verkrachting. Per 10.000 autochtone mannen waren er over de jaren 2014-2023 gemiddeld bijna 3 verdachten van een seksueel misdrijf. Ter vergelijking: bij Syriërs is dat aantal 12 (4,4 keer hoger dan autochtonen), bij Iraniërs 19 (6,6 keer vaker), bij Eritreeërs 21 (7,5 keer vaker), bij Irakezen 24 (8,4 keer hoger), bij Afghanen 31 (10,9 keer vaker) en bij Somaliërs 57 (20,3 keer vaker).

Islam belangrijke voorspeller van seksuele misdrijven

Bij deze cijfers hoort wel een nuance. Want van de immigranten uit de landen die Van de Beek noemt is het overgrote deel moslim, maar niet alle. Eritreeërs zijn voor het overgrote deel aanhangers van de Eritrees-Orthodoxe Tewahedo Kerk. We kunnen dus niet stellen dat de islam de enige factor is als het gaat om hoe vaak mannen seksuele misdrijven plegen. Een belangrijke voorspeller is het wel, blijkt ook uit cijfers uit andere West-Europese landen. In Denemarken bijvoorbeeld maken eerste- en tweede generatie niet-westerse immigranten, onder wie veel moslims, 10,6 procent van de bevolking uit, terwijl ze verantwoordelijk zijn voor 29,6 procent van het totaal aantal gewelddadige delicten en voor 32,4 procent van de verkrachtingen.

Nou wordt weleens vergoelijkend gezegd dat het gedrag te verklaren is door het trauma dat jongens en mannen hebben opgelopen door oorlog en geweld. Behalve dat zich onder de asielzoekers ook een aanzienlijk deel economische vluchtelingen bevindt, vaak 'gelukzoekers' genoemd, zou een oorlog geen reden moeten zijn om vrouwen in het land dat je gastvrij opvangt, aan te randen of te verkrachten. Oekraïense mannen bijvoorbeeld maken zich niet bovenmatig vaak schuldig aan seksuele misdrijven.

De oorzaak moet veel meer in de culturele achtergrond worden gezocht. In de islam worden vrouwen geacht zich onderdanig op te stellen richting de man. Vrouwen die zich in hun ogen westers kleden worden als 'onzedig' gezien of nog erger, als 'slet' of 'hoer'. In de ogen van sommige moslimmannen uit orthodoxe gemeenschappen gelden vooral de religieuze wetten en is de Nederlandse wet- en regelgeving daaraan ondergeschikt.

Daar komt bij dat de pakkans van seksuele misdrijven in Nederland laag is. Naar schatting 70 procent van de zedenincidenten wordt niet eens gemeld bij de politie. Slachtoffers klagen dat ze niet gehoord of geloofd worden. Als ze wel aangifte doen, worden verdachten van verkrachting zelden vervolgd of tot hoge straffen veroordeeld. De bewijslast is vaak lastig en de werkdruk bij de zedenpolitie is hoog. Voor veel moslimimmigranten gaat van de Nederlandse politie en justitie amper een afschrikwekkende werking uit.

Nederlandse Cariben, kies: kom erbij of vertrek!

'Andersdenkende voorhoede moet opstaan'

Lale Gül hoopt dat het tij nog te keren is in Nederland: 'Vrouwen moeten te allen tijde het recht hebben om met hun eigen lichaam te doen wat zij graag willen. Maar daarvoor moet er binnen die conservatieve moslimgemeenschap eerst een andersdenkende voorhoede ontstaan, en ik weet intussen uit eigen ervaring wat je lot is wanneer je als vrouw opstaat.'

Wynia's Week verschijnt drie keer per week, **156 keer per jaar**, met even onafhankelijke als broodnodige artikelen en columns, video's en podcasts. U maakt dat samen met de andere donateurs mogelijk. Doet u weer mee, **ook in 2025**? Kijk [HIER](#). Hartelijk dank!

Door [Feike Reitsma](#) - 10 juli 2025

Geplaatst in [CDA](#) - [Defensie](#) - [Verkiezingen](#) - [VVD](#) - [Eiwittransitie](#) - [Klimaat](#) - [Aanranding](#) - [Eerwraak](#) - [Islamisering](#) - [Verkrachting](#) - [Arbeidsmarkt](#) - [Cultuur](#) - [Migratie](#)

Op 26 juni bracht de Adviesraad Migratie het volgende nieuwsbericht naar buiten: 'Nederland telt een onbenut arbeidspotentieel van ongeveer 330.000 migranten, een vijfde van de totale groep migranten van 25 tot 65 jaar in Nederland. Dat komt neer op zo'n 3% van de totale werkzame bevolking en ruim driekwart van het aantal openstaande vacatures. Het beter benutten van dit arbeidspotentieel levert brede maatschappelijke winst op.'

Monique Kremer, voorzitter van de Adviesraad Migratie, doet er nog een schepje bovenop: 'Als we meer migranten aan het werk krijgen, slaan we drie vliegen in één klap. Migrantengrijpen een hoger inkomen en meer welzijn, werkgevers kunnen gemakkelijker in hun personeelsbehoefte voorzien, en

Nederlandse Cariben, kies: kom erbij of vertrek!

de samenleving profiteert van minder uitgaven aan sociale uitkeringen en hogere belastinginkomsten.'

De publieke omroep en de kwaliteitskranten nemen dit 'nieuwsbericht' klakkeloos over. De NOS kopt: 'Ongeveer een vijfde van alle migranten staat nodeloos aan de kant' en volgens WNL blijft een groot arbeidspotentieel bij migranten onbenut. *De Volkskrant* en *NRC* hadden vergelijkbare koppen. Zou het werkelijk zo eenvoudig zijn om de personeelstekorten op te lossen?

Hoe komt de Adviesraad Migratie aan deze aantallen?

Allereerst is er de zeer ongebruikelijke definitie van onbenut arbeidspotentieel: 'Het onbenutte arbeidspotentieel van migranten is bepaald door hun arbeidsdeelname te vergelijken met die van Nederlanders zonder migratieachtergrond van dezelfde leeftijd en sekse.' Omdat het percentage werkende migranten alles bij elkaar opgeteld ongeveer 20% lager ligt dan bij Nederlanders zonder migratieachtergrond gaat de Adviesraad er vanuit dat 20% van de totale migrantenbevolking van 25 tot 65 jaar gerekend kan worden tot het onbenut arbeidspotentieel. Omgerekend in het aantal personen kom je dan uit op 331 duizend.

Bron: Factsheet Talenten benutten, figuur 1.

Volgens de gangbare definitie van Eurostat en het CBS van onbenut arbeidspotentieel gaat het om mensen die willen werken en beschikbaar zijn voor werk. Als er sprake is van beide criteria dan worden ze geteld als werkloos. Als er sprake is van een van deze twee criteria spreekt het CBS van semiwerkloos. Volgens mijn inschatting valt dan meteen al de helft van de 330 duizend migranten af.

En dan wil dat nog helemaal niet zeggen dat personen, die tot het onbenut arbeidspotentieel worden gerekend ook daadwerkelijk geschikt zijn om vacatures te vervullen. De Adviesraad geeft ook toe dat het natuurlijk niet zo is 'dat iedereen die tot dit potentieel behoort volledig en direct inzetbaar is en dat hun kwalificaties en voorkeuren precies aansluiten bij de vraag vanuit bedrijven en instellingen'.

Nederlandse Cariben, kies: kom erbij of vertrek!

Dus eerst kondigt de Adviesraad met veel tamtam aan dat er een groot arbeidspotentieel bij migranten onbenut blijft waarmee 'ruim driekwart van het aantal openstaande vacatures' kan worden vervuld. Maar vervolgens blijft in de hele verkenning onduidelijk waar dat talent dan precies zit.

Eerste generatie is de verkeerde doelgroep

Het grote verschil in arbeidsdeelname tussen het onbenut talent van de Adviesraad en Nederlanders zonder migratieachtergrond kan allereerst verklaard worden door de keuze van de doelgroep. De Adviesraad rekent alleen de eerste generatie migranten tot de doelgroep van de verkenning en dat is nu juist de groep met de grootste afstand tot de arbeidsmarkt.

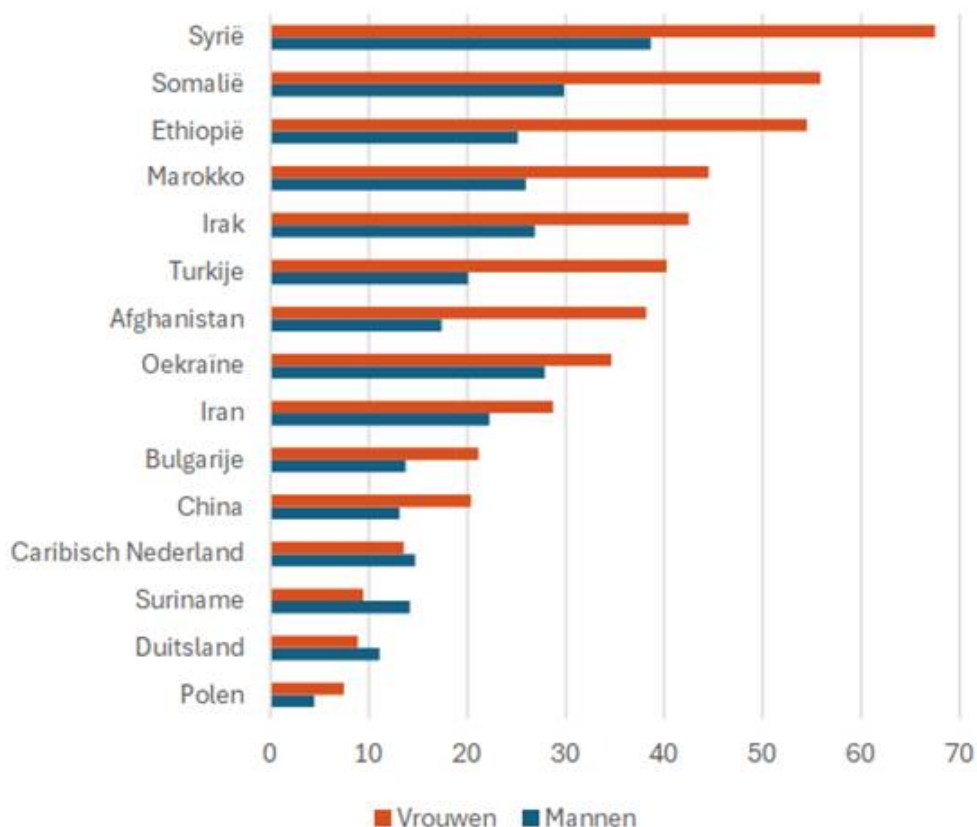
Uit de rapportage *Integratie en Samenleven 2024* van het CBS blijkt dat er een groot verschil is tussen de eerste en tweede generatie migranten op het gebied van wonen, onderwijs en sociaaleconomische positie. Volgens de Adviesraad zijn een goede opleiding en kennis van de Nederlandse taal de belangrijkste factoren die het onbenutte arbeidspotentieel verkleinen. Maar dat is nu juist waar het de eerste generatie migranten volgens de genoemde rapportage van het CBS aan ontbreekt.

Onbenut talent naar herkomstland

De Adviesraad maakt verder onderscheid naar verschillende leeftijdsgroepen. Het onbenutte arbeidspotentieel is het grootst onder migranten van 45 jaar en ouder en binnen die leeftijdsgroep nog het meest bij vrouwen. De verkenning gaat ook nader in op de samenstelling van het 'onbenut talent' naar herkomstland. De volgende grafiek wil ik de lezer niet onthouden.

Nederlandse Cariben, kies: kom erbij of vertrek!

Figuur 8b. Aandeel onbenut arbeidspotentieel 25 tot 65 jaar naar herkomstland (%), 2022, rangorde naar percentage onbenut potentieel minimaal 5.000 personen in Nederland

Bron: CBS (StatLine); berekeningen Adviesraad Migratie

Deze grafiek roept herinneringen aan de uitspraken van voormalig bestuurder Hans de Boer, die in 2015 namens VNO-NCW verkondigde dat er geen sprake was van een vluchtelingen crisis, maar dat de vluchtelingen juist een oplossing waren voor onvervulbare vacatures. Maar tien jaar later is een groot deel van het Syrische talent nog steeds onbenut, vooral bij de vrouwen.

Gewichtig doen met regressieanalyses

Verderop in de verkenning in de paragraaf over sociaal-culturele factoren gaat de Adviesraad hier nader op in en komt tot de volgende conclusie: 'Vrouwen die voorstander zijn van een gelijke rolverdeling tussen mannen en vrouwen, hebben beduidend vaker betaald werk dan vrouwen die voor een ongelijke rolverdeling zijn.' Dit wordt vervolgens met een regressieanalyse onderbouwd, maar het was interessanter geweest om gewoon te vermelden hoeveel procent van de vrouwen uit landen als Syrië, Somalië of Ethiopië

Nederlandse Cariben, kies: kom erbij of vertrek!

voorzitter is van een gelijke rolverdeling.

Dat geldt trouwens voor het hele hoofdstuk over de samenhang tussen het onbenutte arbeidspotentieel van groepen migranten en kenmerken van die migranten. Het staat wel gewichtig om allerlei regressieanalyses te presenteren, maar voor werkgevers is het veel belangrijker om te weten hoeveel van die migranten over een goede opleiding en kennis van de Nederlandse taal beschikken.

Migratiemagneet Nederland

Voor mensen, die het boek [Migratiemagneet Nederland](#) van Jan van de Beek kennen komt het niet als een verrassing dat juist migranten uit landen met een grote culturele afstand tot Nederland ook een grote afstand tot de arbeidsmarkt hebben. Wat de gevolgen van die grote culturele afstand kunnen zijn bleek uit een onlangs verschenen rapport van het WODC over huwelijksdwang, achterlating en vrouwelijke genitale verminking. De onderzoekers concluderen dat de Nederlandse aanpak tekortschiet. Wat mij verbaast is dat mensen erkend worden als vluchteling en dan gewoon naar dat onveilige land op vakantie kunnen gaan om hun dochter tot een huwelijk te dwingen, achter te laten of te laten verminken.

Ook wordt in de verkenning een hoofdstuk gewijd aan migratiemotieven. Het zijn asiel- en gezinsmigranten (van buiten de EU), die de grootste afstand tot de arbeidsmarkt hebben. In termen van de Asielraad: 'Vrijwel de helft van het totale onbenutte potentieel bestaat uit asielmigranten en Oekraïense ontheemden en hun gezinsleden.'

Het CBS onderzoekt periodiek hoe lang het duurt voordat asielzoekers werk vinden. Na negen jaar heeft slechts 38% van de statushouders werk als belangrijkste inkomstenbron. Bij vrouwelijke statushouders ligt dat percentage nog lager.

Vervolgonderzoek door deze raad is niet zinvol

Dus als we de belangrijkste bevindingen nog even samenvatten: het zijn vooral laagopgeleide asielzoekers uit landen met een grote culturele afstand tot Nederland en oudere migranten die een lagere arbeidsparticipatie hebben dan Nederlanders zonder migratieachtergrond. Het grootste verschil is bij vrouwen die 'geen voorzitter zijn van een gelijke rolverdeling tussen mannen en vrouwen'. Als we dit verhullend taalgebruik van de Adviesraad in gewoon Nederlands vertalen: deze vrouwen willen of mogen dus helemaal niet werken.

Waarom de Adviesraad dan juist deze groep ziet als talenten die de personeelstekorten kunnen oplossen blijft een raadsel. Misschien dat het te maken heeft met de [eenzijdige samenstelling van de raad](#).

Aan het eind van de verkenning pleit de Adviesraad voor een vervolgonderzoek naar de oorzaken van

Nederlandse Cariben, kies: kom erbij of vertrek!

verschillen in onbenut arbeidspotentieel tussen groepen migranten. Ik betwijfel ten zeerste of een vervolgonderzoek door deze raad wel zinvol is.

Wynia's Week verschijnt drie keer per week, **156 keer per jaar**, met even onafhankelijke als broodnodige artikelen en columns, video's en podcasts. U maakt dat samen met de andere donateurs mogelijk. Doet u weer mee, **ook in 2025**? Kijk [HIER](#). Hartelijk dank!

Door [Maarten van Andel](#) - 10 juli 2025

Gepaatst in [CDA](#) - [Defensie](#) - [Verkiezingen](#) - [VVD](#) - [Eiwittransitie](#) - [Klimaat](#) - [Aanranding](#) - [Eerwraak](#) - [Islamisering](#) - [Verkrachting](#) - [Arbeidsmarkt](#) - [Cultuur](#) - [Migratie](#) - [CO2](#) - [Europese Unie](#) - [Klimaat](#)

Eurocommissaris Wopke Hoekstra voor Klimaat en Schone Groei heeft maanden later dan voorzien zijn langverwachte plan gelanceerd voor 90 procent CO₂-reductie in 2040. Hij moest in de eerste helft van dit jaar nog heel Europa afreizen om voldoende steun te verwerven bij veel kritische lidstaten. Daarbij heeft hij geitenpaadjes en achterdeurtjes gecreëerd om critici over te halen. EU-landen mogen de klimaatwinst die ze buiten de EU boeken binnenlands meetellen, bijvoorbeeld als ze zorgen dat een fabriek in India minder broeikasgassen uitstoot of als ze bossen aanplanten in Zuid-Amerika.

De natuur zorgt zelf voor herstel van bossen

Deze geitenpaadjes en achterdeurtjes druisen lijnrecht in tegen het advies van de Europese Wetenschappelijke Adviesraad voor Klimaatverandering. Zelfs Hoekstra's voorganger Frans Timmermans is kritisch. De Wetenschappelijke Adviesraad geeft aan dat CO₂-reductieclaims buiten Europa moeilijk te controleren zijn en dat het geld daarvoor beter binnen de EU kan worden besteed.

Nederlandse Cariben, kies: kom erbij of vertrek!

De wetenschappers weten ongetwijfeld dat veel buitenlandse CO₂-reductieclaims nu al niet blijken te kloppen. Ze weten hopelijk ook dat het aanplanten van bomen waar dan ook ter wereld überhaupt geen CO₂ reduceert. Dat is een boekhoudkundige illusie.

De boekhoudkundige CO₂-reductie van boomaanplant gaat ervan uit dat een kaal stuk land zonder menselijk handelen kaal zou blijven, en dat het planten van bomen daarop dus de CO₂-opname uit de atmosfeer verhoogt. Dat is evidente onzin, want we weten allemaal dat de natuur een kaal stuk land in enkele jaren vanzelf overwoekert met een biodiverse verzameling van planten en bomen. Onderzoek toont aan dat de natuur zich altijd eigenhandig blijkt te herstellen van bijvoorbeeld bosbranden. Alle grote bossen en vegetaties in de wereld zijn en worden voortdurend door de natuur gecreëerd, niet door mensen. Met het planten van een boom rekenen we onszelf CO₂-reductie toe die de natuur zonder ons ook zou hebben gerealiseerd.

Daar komt bij dat de EU met het huidige biomassabeleid juist ontbossing veroorzaakt, dat wil zeggen vernietiging van eeuwenoude natuurlijke biodiverse wouden. Er zijn miljoenen hectares landbouwgrond nodig voor de Europese biomassacentrales, biodiesel, E10 benzine en biokerosine. Op die miljoenen hectares landbouwgrond worden met gebruik van kunstmest en bestrijdingsmiddelen door ons gesubsidieerde monoculturen van snelgroeibomen en gewassen verbouwd, zoals we dat in Nederland ook doen. Met de geitenpaadjes en achterdeurtjes van Hoekstra kunnen door ons toedoen ontboste landen tegen betaling in euro's nieuwe bomen gaan planten in hun verwoeste natuur, en kunnen wij de CO₂-opname van die nieuwe bomen vervolgens op papier inboeken als CO₂-reductie.

Boekhoudkundige CO₂-reductie uit het niets

We betalen kortom minder welvarende landen buiten de EU eerst om te ontbossen, en vervolgens betalen we ze om te herbebossen. Het resultaat is dat eeuwenoude natuurlijke wouden zijn verdwenen en wij miljarden euro's kwijt zijn. Toen die eeuwenoude wouden met onze subsidies werden gekapt noemden we dat 'CO₂-neutrale biomassa', en als de plaatselijke bevolking er daarna jonge boompjes op plant noemen we dat 'CO₂-reductie' die we van Hoekstra in onze binnenlandse boekhouding mogen bijschrijven. Aldus hebben we netto op papier CO₂-reductie gecreëerd, terwijl we in werkelijkheid gekapte bomen en voedzame gewassen hebben verbrand met alle CO₂-uitstoot van dien.

Als het niet zo cynisch en bizar zou zijn zou ik erom kunnen lachen. Het is echter om te huilen, temeer daar de Europese Commissie dit zelfbedachte sprookje kennelijk heilig gelooft en het Europese Parlement na nog vele maanden van bezwaren, mitsen en maren uiteindelijk wel zal instemmen met Hoekstra's snode plan. Dit snode plan stond twee jaar geleden bij zijn aantreden al vast, en zal zo te zien koste wat kost worden doorgedrukt. Wetenschappelijke adviezen die daarin meegaan worden omarmd, en wetenschappelijke adviezen die er tegenin gaan worden terzijde geschoven. Dat is de kennelijke dogmatiek van de huidige Europese politiek.

Nederlandse Cariben, kies: kom erbij of vertrek!

Wereldwijde CO₂-toename tien maal zo groot als EU-afname

Ervan uitgaande dat Hoekstra tegen alle feiten en adviezen in zijn zin zal krijgen kunnen we analyseren wat het klimaateffect is van een papieren CO₂-reductie van 90 procent in 2040, ten opzichte van referentiejaar 1990. De EU stoot momenteel ongeveer 6 procent van alle CO₂ in de wereld uit. In het referentiejaar 1990 was dat nog 17 procent. De EU heeft sindsdien ongeveer 1,4 gigaton jaarlijkse CO₂-uitstoot gereduceerd, maar in de hele wereld is er jaarlijks ruim 15 gigaton bijgekomen. De jaarlijkse wereldwijde CO₂-toename is sinds 1990 dus meer dan tien maal zo groot als de Europese afname. Dat verklaart met name de procentuele afname van de EU van 17 naar 6 procent. Die grote procentuele afname lijkt mooi, maar is het juist niet.

De wereldwijde CO₂-uitstoot groeit sinds 2010 gestaag met gemiddeld 1 procent per jaar. De wereldwijde bevolking groeit sinds 2010 eveneens gestaag met 1 procent per jaar. Dit zijn zeer consistente langjarige trends, en niets wijst erop dat dat de komende vijftien jaar zal veranderen.

Diverse analyses uit verschillende internationale bronnen voorspellen een mondiaal CO₂-uitstootmaximum rond 2030-2035, en daarna een afname richting 2050. Die voorspellingen zijn echter technisch en statistisch onrealistisch, gezien de langjarige toenametrend van de afgelopen vijftien jaar met nota bene alle internationale klimaatafspraken en -inspanningen van het Kyoto Protocol (sinds 2005) en het Klimaatakkoord van Parijs (sinds 2015). Daar komt bij dat soortgelijke analyses uit het verleden ook altijd 5 tot 10 jaar in de toekomst een mondiaal CO₂-uitstootmaximum voorspelden, en daarna een afname. Geen van die voorspelde afnames is tot nu toe uitgekomen. De wereldwijde CO₂-uitstoot blijft groeien met 1 procent per jaar, elk jaar.

Hoekstra's plan is irrelevant voor het klimaat

Als de EU in 2040 op papier het 90 procent CO₂-reductiedoel zou realiseren, zou het wereldwijde CO₂-aandeel van de EU zijn gedaald tot ongeveer 1 procent. Als Hoekstra's plan compleet zou falen en bijvoorbeeld halverwege zou stranden op 45 procent CO₂-reductie, zou het wereldwijde CO₂-aandeel van de EU in 2040 zijn gedaald tot ongeveer 4 procent. Het verschil van 3 procent zal drie jaar later sowieso extra worden uitgestoten door de hele wereld. Het vergt weinig wiskundig inzicht om te beseffen dat die 3 procent verschil van de EU volstrekt irrelevant zijn voor het wereldwijde klimaat.

De Europese Unie zal in 2040 door dit onzalige plan slechts concurrentiekracht en honderden miljarden euro's hebben verloren, met het najagen van een politieke illusie die voor de rest van de wereld een verdienmodel is geworden.

Collectieve tunnelvisie in Europarlement

Ik vraag me af of er nog iemand in het 720-koppige Europarlement is die kritisch naar het huidige klimaatbeleid kijkt. Ik vraag me af hoe de politieke dynamiek in Brussel en Straatsburg werkt. Is het

Nederlandse Cariben, kies: kom erbij of vertrek!

politiek en psychologisch nog mogelijk dat klimaatambities wegens aangetoonde ondoelmatigheid gematigd worden? Is het parlement nog in staat om kritiek op huidig en toekomstig klimaatbeleid te verwelkomen en serieus te bediscussiëren? Zijn de geachte afgevaardigden in staat om een dreigende collectieve tunnelvisie te herkennen en openlijk te weerstaan? Ik weet het niet, maar ik heb er eerlijk gezegd een hard hoofd in.

De dogmatiek druipt ervan af. Als Wopke Hoekstra bij zijn aantreden in 2023 moet beloven om al in 2040 een CO₂-reductie van 90 procent te bewerkstelligen, is er kennelijk niets en niemand meer binnen en buiten de Europese Commissie en het Parlement die een onrealistisch en ondoelmatig plan daartoe kan tegenhouden. Dat lijkt me zowel ondemocratisch als onwetenschappelijk.

Niemand is immers in staat om jaren in de toekomst te kijken en in 2023 al te weten hoe de wereld en de wetenschap er in 2025 en daarna uit zullen zien. Er zijn in de afgelopen jaren vele onvoorziene ontwikkelingen en nieuwe inzichten ontstaan, en die zullen ook in de komende jaren blijven ontstaan. Het getuigt van dogmatische struisvogelpolitiek om met de kop in het zand vast te blijven houden aan een politiek dogma van jaren geleden, in plaats van adequaat te reageren op de steeds veranderende actualiteit in de wereld.

Gemiste kans voor Wopke Hoekstra, de natuur en ons allen

Dit alles valt me ook tegen van Wopke Hoekstra zelf, toch een intelligente man die kritisch naar vigerend beleid kan kijken en in staat is gebleken om misplaatst politiek opportunisme te trotseren. Hij is op papier de juiste persoon op de juiste plek om het ondoelmatige EU-klimaatbeleid verregaand te moderniseren en te rationaliseren. Daar zou hij als ervaren diplomaat en bestuurder beslist brede steun voor kunnen verwerven, gezien de wijdverbreide kritiek vanuit veel EU-landen op zijn 90 procent reductieplan.

Het is voor hemzelf, voor de natuur en voor ons allen een enorme gemiste kans dat hij dat niet doet, en in plaats daarvan aan de politiek-correcte leiband van EU-commissievoorzitter Ursula von der Leyen blijft lopen.

Wynia's Week brengt broodnodige, onafhankelijke berichtgeving: drie keer per week, **156 keer per jaar**, met artikelen en columns, video's en podcasts. U maakt dat als donateur mogelijk. [Doet u mee?](#)
Hartelijk dank!

Nederlandse Cariben, kies: kom erbij of vertrek!

Door [Harrie Verbon](#) - 8 juli 2025

Geplaatst in [CDA](#) - [Defensie](#) - [Verkiezingen](#) - [VVD](#) - [Eiwittransitie](#) - [Klimaat](#) - [Aanranding](#) - [Eerwraak](#) - [Islamisering](#) - [Verkrachting](#) - [Arbeidsmarkt](#) - [Cultuur](#) - [Migratie](#) - [CO2](#) - [Europese Unie](#) - [Klimaat](#) - [D66](#) - [PVV](#)

Geert Wilders heeft het kabinet-Schoof laten vallen op het asielbeleid. Misschien speelde ook wel mee dat minister Caspar Veldkamp nogal op eigen houtje het Israëlbeleid van het kabinet omgooide. Hij deed immers zonder zijn PVV-ambtsgenoten van te voren in te lichten het voorstel in de EU om te onderzoeken of Israël nog voldoet aan de voorwaarden voor samenwerking.

Deze toch wel plotselinge opzegging van vertrouwen door de PVV, i.c. Wilders, heeft de verwachting (en bij sommigen misschien de hoop) gewekt dat de PVV voor kiezers minder aantrekkelijk is geworden. Daarom zou het voor concurrerende politieke partijen interessant kunnen zijn om het electorale gat dat Wilders heeft laten vallen, op te gaan vullen. Overigens blijkt de verwachting dat Wilders kiezers minder aanspreekt volgens een peiling door *EenVandaag* nog niet erg gerealiseerd. Maar wat niet is, kan nog komen. Dus gaan we toch maar even uit van een 'gat van Wilders'.

Wie vullen het gat van Wilders op?

Welke partijen zouden het Wildersgat kunnen opvullen? Niet JA21, hoewel die partij met de inlijving van Ingrid Coenradie de PVV van een goede kandidaat heeft beroofd. JA21 was het altijd al eens met de programmapunten van de PVV, maar had geen Geert Wilders om die charismatisch uit te dragen.

Nederlandse Cariben, kies: kom erbij of vertrek!

De VVD wilde altijd al strengere toelating via migratiedeals met landen in de regio en minder rechten voor statushouders op basis van de Faberwetten.

Uiteraard heb ik het ook niet over PvdA/GL. Die partij wil namelijk indirect en impliciet Israël laten vernietigen door Hamas, Hezbollah en de revolutionaire garde van Iran. PvdA/GL wil immers een algeheel wapenembargo voor Israël, zodat het land zich niet meer kan verdedigen bij invallen van deze terroristische strijdgroepen. Voor zover dat voorstel van een wapenembargo enigszins op PVV-tactiek lijkt is dat vooral zo omdat het een prima voorbeeld is van niet rechts, maar links populisme.

D66 en het CDA dan? Ja die partijen die enigszins rechts van het midden staan, zouden garen kunnen spinnen bij het 'gat van Wilders'. Bij het CDA speelt echter ook nog dat ze de plek van de imploderende NSC kunnen overnemen. Daar zijn dan weer andere, laten we zeggen principiële, programmapunten voor nodig.

Dan blijft dus D66 over. Die partij hoeft alleen maar een klein beetje naar rechts op te schuiven, lijkt mij. Laten we eens gaan kijken of dat lukt voor twee duidelijke strijdpunten van Wilders: asiel en Israël.

Het is bekend dat Geert Wilders een asielstop wil. Dat verklaarde mede zijn grote verkiezingswinst in november 2023. Hij is namelijk niet de enige die een asielstop wil. Ik citeer uit een rapport van het SCP: 'Onder de Nederlandse bevolking bestaat brede weerstand tegen het opnemen van meer asielzoekers dan nu het geval is. Daarnaast moet bestaande opvang er voornamelijk zijn voor 'echte' vluchtelingen, stelt men. Naar schatting bijna 40% van de Nederlanders vindt dat de grens zelfs gesloten moet worden voor asielzoekers, ook al gaat dit in tegen internationale verdragen en wetten.'

En ja, inderdaad, D66 heeft oog voor deze duidelijke kiezersvoorkeuren van een groot aantal Nederlanders en wil nu [een strikt asielbeleid](#). Asielaanvragen moeten volgens D66 alleen aan de buitengrenzen van de EU worden afgehandeld. Dat voorkomt dat kansloze asielzoekers toch de EU en natuurlijk ook Nederland in kunnen komen. Alleen echte vluchtelingen komen zo het land in. Dan moet natuurlijk wel duidelijk zijn wanneer een asielzoeker een echte vluchteling is.

Beter Frontex dan UNHCR

D66 wil dat aan de UNHCR overlaten. De UNHCR is, zoals zoveel organisaties van de VN, niet politiek neutraal. Dat ondervond [Liberty Vittert Capito](#) die als vrijwilliger voor de Amerikaanse afdeling van de UNHCR te horen kreeg dat zij niet mocht opkomen voor Joodse studenten. In ieder geval is de UNHCR [links georiënteerd](#). Dat kan betekenen dat zij te genereuze criteria toepast voor asieltoekenning. Dan levert de beoordeling van asielaanvragen aan de buitengrenzen van de EU per saldo nog steeds geen beperking van de asielinstroom op.

Waarom dus wil D66 de asielprocedure niet door Frontex laten uitvoeren? Deze organisatie is opgericht om de buitengrenzen van de EU te bewaken, maar mag dat uiteindelijk - typisch voorbeeld

Nederlandse Cariben, kies: kom erbij of vertrek!

van EU-inconsistentie - niet doen. Die bewaking is namelijk een bevoegdheid van de nationale overheden. Bovendien mag Frontex migranten die de EU - illegaal of niet - proberen binnen te komen helemaal niet tegenhouden. Die anomalie kan eindelijk eens gecorrigeerd worden. Alleen gebeurt dat niet als het aan D66 zou liggen.

Tegen de Faberwetten

Bovendien ligt er ook nog de vraag waarom de partij in de Kamer tegen de Faberwetten stemde. Als je voor een strikt asielbeleid bent, waren die Faberwetten in ieder geval een mooi begin. Maar volgens D66 zijn die wetten onfatsoenlijk broddelwerk die de problemen erger maken. Toelichting ontbreekt. Wij kunnen daar tegenover zetten dat voor de plannen van D66 de medewerking van de EU nodig is. In de EU zijn er al plannen gemaakt om de asielprocedure te hervormen. Die plannen lijken erg op wat D66 voorstelt. Niet veel nieuws dus die voorstellen van D66. Wat er van de EU-plannen terechtkomt, moeten we afwachten.

Enfin, Israël dan. Een meerderheid van de Nederlanders vindt dat Nederland zich moet uitspreken voor een permanent staakt-het-vuren in Gaza. Wat er dan moet gebeuren, weet echter niemand. Het begint er steeds meer op te lijken dat veel Nederlanders de schuld bij Israël leggen. Zij vinden inmiddels ook dat Israël genocide op de bevolking van Gaza pleegt.

Geert Wilders echter, is een fervent aanhanger van Israël. Hij vindt dat niet Israël, maar Hamas aangepakt moet worden. Wat zegt de huidige leider van D66, Rob Jetten, over Israël en Hamas? Kiest hij de kant van Wilders of van de helft van de bevolking die Israël als boosdoener ziet. Hij zegt het volgende: 'Netanyahu, met zijn allesvernietigende oorlog in Gaza en de Westbank. (...) Het kabinet blijft muisstil, want van Wilders mag Israël geen strobreed in de weg worden gelegd. Minister-president Schoof zei zelfs dat er in Gaza voor hem "geen rode lijn" is! En dat vanuit Den Haag, dé stad van het Internationaal Recht. Als Nederland zijn we daarom leiderschap voor mensenrechten aan onze stand verplicht. (...) En leiderschap dat net als Macron durft te kiezen voor een tweestaten oplossing en dus ook de erkenning van een onafhankelijke, Palestijnse staat.'

Internationaal recht is opportunisme

Drie opmerkingen hierover. Ten eerste, internationaal recht is afhankelijk van de machtsverhoudingen in de wereld. Volgens dat internationale recht hebben Palestijnen recht op een eigen staat. Koerden echter, die in tegenstelling tot Palestijnen een etnisch onderscheiden groep van meer dan 30 miljoen mensen met een eigen taal vormen, krijgen dat recht niet van de internationale gemeenschap.

Ten tweede, in de zogeheten Oslo-akkoorden was een vorm van zelfbestuur voor de Palestijnse Autoriteit afgesproken, met een soort belofte dat dit later zou worden uitgewerkt. Aaron David Miller heeft daar vlak voor 7 oktober 2023 in [Foreign Policy](#) een interessant stuk over geschreven. Hij vermeldt daar dat een overeenkomst tussen Israël en Saoedi-Arabië waarschijnlijk ophanden was. Een deel van die overeenkomst zou inhouden dat Israël een substantieel deel van de Westoever aan de

Nederlandse Cariben, kies: kom erbij of vertrek!

Palestijnse Autoriteit zou overdragen in ruil voor normalisering van de betrekkingen tussen Israël en Saoedi-Arabië. Maar toen kwam 7 oktober en dat was niet toevallig. Hamas wil niet dat andere Arabische landen overeenkomsten met Israël sluiten. Het enige doel van Hamas was en is Israël te vernietigen.

Ten derde ontbreekt in de woorden van Rob Jetten juist dat woord: Hamas. Wat is, volgens Jetten, dan de rol van Hamas in een onafhankelijke Palestijnse staat? Mag Hamas raketinstallaties in dichtbevolkte woongebieden blijven plaatsen? Mogen de Hamasleiders hun eigen bevolking blijven terroriseren? Zo maar wat vragen, maar Jetten zwijgt daarover.

Sigrid Kaag (D66) over genocide

Zou Jetten dan ook vinden dat Israël genocide bedrijft op het volk van Gaza? Ook daar zwijgt hij over. Voormalig partijcoryfee Sigrid Kaag heeft daar echter wel een mening over. In een interview met *de Volkskrant* op 29 juni 2025 zei zij, toen haar gevraagd werd of er een genocide gaande was: 'Dat is niet aan mij om vast te stellen. Dat moet langs juridische weg lopen, via het Internationaal Gerechtshof. Maar ik vind het belangrijker wat we met eigen ogen zien. Gaza is veranderd in een dystopie. De levens van mensen zijn ofwel vernietigd, of het dagelijks leven wordt hun onmogelijk gemaakt. Dat is wat mij raakt. (...) Er moet druk komen op de strijdende partijen om tot een staakt-het-vuren te komen, de gegijzelden moeten vrij en er moet een duurzame, politieke oplossing komen.'

Ik ben geen fan van Kaag, maar dit zijn in ieder geval redelijk genuanceerde woorden. Ik hoop dat Jetten die woorden ook tot zich door laat dringen. Kaag geeft overigens verder ook niet aan hoe zo'n 'duurzame politieke oplossing' er dan uit zou moeten zien.

Conclusie: D66 moet nog iets rechtser worden

D66 gaat een heel klein beetje de goede kant op. Ze wil een strikter asielbeleid, hoewel ook weer niet al te streng. Zo mag van D66 het UNHCR de asielaanvragen aan de buitengrenzen beoordelen. Bovendien lijken haar voorstellen wel erg op de plannen van de EU. Wat nationaal mogelijk is bij het asielbeleid houdt D66 tegen: ze stemde in de Kamer tegen de Faberwetten. De houding van D66 ten opzichte van Israël mag ook wel wat genuanceerder. Als Jetten ook eens Hamas minstens als medeplichtige voor de Gaza-oorlog noemt. Dat zou al een hele verbetering zijn. Kortom, als D66 PVV-kiezers wil kapen, zal ze hier en daar nog wel meer naar rechts moeten opschuiven.

[Harrie Verbon](#) is emeritus-hoogleraar openbare financiën aan de Universiteit van Tilburg. Dit stuk verscheen vorige week op zijn [blog](#).

Wynia's Week verschijnt drie keer per week, **156 keer per jaar**, met even onafhankelijke als broodnodige artikelen en columns, video's en podcasts. U maakt dat samen met de andere donateurs mogelijk. Doet u weer mee, **ook in 2025**? Kijk [HIER](#). Hartelijk dank!

Nederlandse Cariben, kies: kom erbij of vertrek!

Door [Roelof Bouwman](#) - 8 juli 2025

Geplaatst in [CDA](#) - [Defensie](#) - [Verkiezingen](#) - [VVD](#) - [Eiwittransitie](#) - [Klimaat](#) - [Aanranding](#) - [Eerwraak](#) - [Islamisering](#) - [Verkrachting](#) - [Arbeidsmarkt](#) - [Cultuur](#) - [Migratie](#) - [CO2](#) - [Europese Unie](#) - [Klimaat](#) - [D66](#) - [PVV](#) - [Demografie](#) - [Immigratie](#)

Het is nu bijna onvoorstelbaar, maar in de jaren vijftig had de Partij van de Arbeid een leider die keer op keer benadrukte dat er te veel mensen in Nederland woonden. We hebben het over de legendarische Willem Drees (1886-1988), behalve PvdA-boegbeeld ook langjarig premier.

Eind 1949 was zelfs de grens van 10 miljoen inwoners gepasseerd. Dat kon zo niet langer, meende Drees. 'Krachtige bevordering der emigratie' was dan ook geboden. Hij liet het koningin Juliana herhaalde malen verkondigen in haar jaarlijkse troonrede.

Dat bleef niet zonder gevolgen. Een half miljoen Nederlanders vertrokken in de periode 1947-1957 naar elders. Vooral Canada, Australië, Nieuw-Zeeland en de Verenigde Staten waren in trek. Aan het emigratieprogramma, zo becijferde Pieter Lakeman in 1999, werd door de Nederlandse staat 540 miljoen gulden uitgegeven, voornamelijk aan reis- en verhuiskosten van de emigranten, maar ook aan propaganda. Dat is, rekening houdend met inflatie, ruim 3 miljard euro. Bevolkingspolitiek mocht kennelijk wat kosten.

Lange christelijke tenen

Het aanklaarten van het verschijnsel overbevolking was destijds niet zonder risico's. Nederland was in grote meerderheid een zeer gelovig en zeer kerkelijk land en grote, kinderrijke gezinnen werden

Nederlandse Cariben, kies: kom erbij of vertrek!

gezien als een teken van Gods zegen. In het interbellum kregen rooms-katholieke echtparen gemiddeld 5,4 kinderen. Gereformeerden waren een goede tweede, met 4,9 kinderen per gezin. Dan kwamen de hervormden (3,7 kinderen) en de onkerkelijken (3,0 kinderen). Met het problematiseren van bevolkingsgroei was het dus oppassen geblazen. Voor je het wist, stond je op lange christelijke tenen.

PvdA-premier Joop den Uyl had in de jaren zeventig het geluk dat de impact van godsdienstige opvattingen tanende was. Ook bleek uit een opiniepeiling van het NIPO dat 77 procent van de Nederlanders wilde dat de overbevolking zou worden beteugeld. En dus ging Den Uyl in 1973 – ons land telde inmiddels 13 miljoen inwoners – vol op het orgel.

‘Op grond van de overbevolking in Nederland, die een groot probleem vormt voor de verbetering of zelfs het handhaven van de kwaliteit van het leefmilieu, dient de overheid een actieve bevolkingspolitiek te voeren,’ zo schreef hij aan de Tweede Kamer. ‘Daartoe stimuleert zij het nemen van maatregelen die een maatschappelijk verantwoorde gezinsplanning mogelijk maken.’

Onderdeel van de campagne was een reeks advertenties van de Stichting Ideële Reclame (SIRE). Daarin hield Paula van Schaveren, senator van regeringspartij D66, aanstaande ouders voor dat twee kinderen per gezin ‘een grens’ was. Althans, als we oog wilden hebben voor ‘problemen als natuurvernietiging, milieuaafbraak, uitputting van grondstoffen, enzovoort’. Een paar jaar eerder, in 1970, had een werkgroep van D66 zelfs al gespeeld met de gedachte van verplichte sterilisatie. In elk geval dienden kinderaftrek, kinderbijslag en kindertoeslagen te verdwijnen, vond de werkgroep. Zo’n 17 à 18 miljoen inwoners was ‘het absolute maximum’ voor ons land.

Ook op het punt van immigratie ging de regeringsploeg van Den Uyl op de rem staan. De centrumrechtse coalities die Nederland in de jaren zestig regeerden, waren zeer bedreven geweest in het – op verzoek van ondernemers – aantrekken van zogenoemde ‘gastarbeiders’, die werden ingezet om de lonen te drukken en verouderde industrieën nog een tijdje in leven te houden. Maar, zo verkondigde het kabinet-Den Uyl in 1974 in een nota, ‘het dichtbevolkte Nederland’ diende ‘geen immigratieland’ te worden en uitgangspunt moest zijn ‘de stroom van vreemde arbeiders te beperken’.

Duidelijke taal, en hoewel van dat voornemen weinig terecht kwam, kon je het links niet kwalijk nemen dat ze het punt niet nadrukkelijk op de agenda zetten.

Verraad aan de linkse zaak

Inmiddels telt Nederland niet langer 10 miljoen inwoners, zoals ten tijde van Drees, of 13 miljoen, zoals ten tijde van Den Uyl, maar ruim 18 miljoen. Als de immigratielijn zich doorzet, zo analyseerde emeritus-hoogleraar demografie Jan Latten onlangs, is 25 miljoen inwoners aan het eind van de eeuw geen utopie. ‘Tenzij publiek en politiek in Nederland doorzien dat zelfs “matige” groei alleen haalbaar is door steviger op de immigratierem te trappen dan velen nu nodig vinden.’

Nederlandse Cariben, kies: kom erbij of vertrek!

Je zou verwachten dat juist de linkse politieke partijen, die in het verleden godsdienstige gevoeligheden en de belangen van werkgevers trotseerden en tóch over overbevolking begonnen, ook nu weer het voortouw nemen en de vraag stellen of we dat willen: 25 miljoen inwoners aan het eind van de eeuw.

Maar juist links is muisstil. Doodsbang voor de zelfkastijdende dominees van de asielindustrie, die met open grenzen boete doen voor hun koloniale erfzonden. Doodsbang – stiekem – ook voor ondernemers en hun hang naar het wereldwijd rondpompen van goedkope arbeid.

Wat een beschamende vertoning. En wat een verraad aan de linkse zaak.

Wynia's Week verschijnt drie keer per week, **156 keer per jaar**, met even onafhankelijke als broodnodige artikelen en columns, video's en podcasts. De groei en bloei van *Wynia's Week* is te danken aan de donateurs. Doet u al mee? Doneren kan op verschillende manieren. Kijk [HIER](#). Hartelijk dank!

Door [Johannes Vervloed](#) - 8 juli 2025

Geplaatst in [CDA](#) - [Defensie](#) - [Verkiezingen](#) - [VVD](#) - [Eiwittransitie](#) - [Klimaat](#) - [Aanranding](#) - [Eerwraak](#) - [Islamisering](#) - [Verkrachting](#) - [Arbeidsmarkt](#) - [Cultuur](#) - [Migratie](#) - [CO2](#) - [Europese Unie](#) - [Klimaat](#) - [D66](#) - [PVV](#) - [Demografie](#) - [Immigratie](#) - [AmericanDream](#) - [BigBeautifulBill](#) - [Donald Trump](#) - [Verenigde Staten](#)

Er is veel kritiek op de 900 pagina's tellende Big Beautiful Bill (BBB) van Donald Trump. Het verschil tussen arm en rijk zou erdoor toenemen, het begrotingstekort en de staatsschuld van de VS zouden tot ongekende hoogten rijzen en de dominante positie van de dollar en het internationale door de VS

Nederlandse Cariben, kies: kom erbij of vertrek!

gedomineerde financiële (Bretton Woods) systeem zouden verloren gaan.

Wat in alle berekeningen die tot een dergelijke conclusie leiden niet is meegenomen is economische groei. De berekeningen gaan uit van een gelijkblijvende groei van ca. 2%, onvoldoende om de oplopende financieringslast van de staatsschuld (rente en aflossing) te compenseren.

BBB zwingelt economie aan

De BBB behelst echter niet alleen meer uitgaven, maar ook bezuinigingen. Maar het allerbelangrijkste is het pakket van deregulering, een kleinere overheid en belastingverlagingen voor de private sector. Het pakket moet met behulp van de bekende 'supply-side-economics' van de Oostenrijkse School de economie aanzwengelen. Hetzelfde doen als Ronald Reagan indertijd deed en Milei (met de kettingzaag) in Argentinië momenteel doet, in beide gevallen met ongekend succes.

Als de economische groei groter is dan de financieringslast van de staatsschuld verdampt de laatste. Op de korte termijn neemt de schuld weliswaar toe, maar op de iets langere termijn neemt de schuld af.

Volgens het Congresbureau voor de Begroting (CBO) en het Committee for a Responsible Federal Budget (CRFB) zorgt de BBB voor een forse toename van het begrotingstekort en de staatsschuld. Het tekort zou volgens hun ramingen de komende tien jaar met minimaal 3.300 miljard dollar toenemen. Veel bepalingen zijn tijdelijk, waardoor het tekort zelfs kan oplopen tot 5.000 miljard dollar als ze permanent worden gemaakt.

De belangrijkste oorzaken:

- Permanente belastingverlagingen, vooral gunstig voor de rijkste Amerikanen, kosten ongeveer 4.500 miljard dollar.
- Er zijn wel bezuinigingen, maar die zijn relatief klein (ongeveer 1.500 miljard dollar).
- Er komen extra uitgaven bij, onder meer voor defensie en migratiebeleid.
- De rente op de staatsschuld stijgt, wat de kosten verder verhoogt.

De staatsschuld loopt volgens CBO en CRFB op tot naar schatting 125-129% van het bbp in 2034, tegenover 100% nu. De jaarlijkse tekorten stijgen richting 7 à 8% van het bbp. De Amerikaanse kredietwaardigheid is op basis van deze analyse al door Moody's verlaagd.

Economische groei

Het is een hard oordeel, dat door vele commentatoren, vooral uit Democratische hoek, wordt overgenomen. Er zijn echter ook positieve commentaren. Bijvoorbeeld van [Daniel Lacalle](#), bekende

Nederlandse Cariben, kies: kom erbij of vertrek!

libertariër en aanhanger van de Oostenrijkse School.

Hij betoogt dat in de ramingen van CBO en CRFB geen rekening wordt gehouden met economische groei. Hij noemt de BBB een 'milestone', die ervoor gaat zorgen dat de VS met het beleid van de nieuwe regering weer een leidende positie in de wereldeconomie tegemoet kan zien. Dat eindelijk economische logica weer wordt toegepast en dat afgerekend wordt met het utopistische, socialistische maakbaarheidsdenken. Dat de overheid niet de oplossing is, maar het probleem.

Ronald Reagan

Lacalle brengt de cynische grap van Ronald Reagan in herinnering, die tijdens een persconferentie op 12 augustus 1986 de beroemde woorden sprak: *The nine most terrifying words in the English language are 'I'm from the government and I'm here to help'.*

Deze uitspraak weerspiegelt Reagan's scepsis ten aanzien van overheidsbemoediening en zijn overtuiging dat overheidsinterventie vaak ineffectief of zelfs schadelijk kan zijn. Hij gebruikte deze zin om zijn lange tijd gekoesterde wantrouwen tegenover de te grote rol van de overheid in het leven van mensen samen te vatten.

Eerste aanzet

Lacalle betoogt verder dat hij het in principe eens is met de opmerking van Elon Musk dat de BBB slechts 1.500 miljard aan uitgaven bezuinigt en dat 3.000 miljard nodig is om het overheidstekort en de staatsschuld voldoende terug te dringen. Maar dat is volgens Lacalle in een democratisch bestel als dat van de VS met een Huis van Afgevaardigden en een Senaat, die allerlei belangen uit hun constituties vertegenwoordigen, niet mogelijk. Musk kan dergelijke harde ingrepen in zijn firma doen, maar in 'Washington' is dat niet haalbaar. Hoewel Musk dat wel denkt te kunnen, hij start daartoe zelfs een nieuwe politieke partij, the American Party.

De BBB is dus een compromis, een eerste aanzet en zal moeten worden opgevolgd door verdere bezuinigingen, mogelijk gemaakt door economische groei.

Creative destruction

Positieve commentaren komen ook uit het bedrijfsleven. Zo feliciteerde Jeff Bezos, oprichter van Amazon en eigenaar van *The Washington Post*, Trump publiekelijk met zijn 'buitengewone politieke comeback en duidelijke overwinning' en wenste hem succes bij het leiden en verenigen van het land. Bij zijn felicitatie speelde ongetwijfeld mee dat het aandeel van Amazon na de aanneming van de BBB op de beurs gestegen was, maar verklarend is vooral dat de BBB 'creative destruction' (CD) mogelijk maakt, waar Amazon hét voorbeeld van is.

CD betekent dat oude bedrijven, technologieën of bedrijfsmodellen worden vervangen door

Nederlandse Cariben, kies: kom erbij of vertrek!

innovatievere en efficiëntere alternatieven. Denk aan vinylplaten die werden vervangen door cassettebandjes, cd's, mp3's en uiteindelijk door streamingdiensten als Spotify. Denk aan de overgang van filmcamera's naar digitale camera's en smartphones. Aan Uber die de traditionele taximarkt wereldwijd op z'n kop zette, enz., enz.

De BBB geeft weer veel ruimte aan de markt, aan krachten die via CD innovatieve ideeën realiseren. Een omstandigheid die we in de EU niet (meer) kennen. Waar het bedrijfsleven vanwege regel- en belastingdruk geen ruimte krijgt en waar het grote bedrijfsleven met industriepolitiek kunstmatig in leven wordt gehouden en niet aan uitdagingen van nieuwkomers met CD wordt blootgesteld.

Dat de BBB het verschil tussen arm en rijk groter zou maken is niet juist. De BBB verandert niets aan het belastingstelsel zelf. Het systeem is erop gericht gemaakte winst in de firma te houden, opdat daarmee nieuwe investeringen kunnen worden bekostigd. Men betaalt pas vermogensaanwasbelasting wanneer aandelen worden verkocht. De meeste (top)managers doen dat om die reden dan ook niet. Het verklaart waarom bekende CEO's als Bezos, Musk en Tim Cook relatief weinig belasting betalen.

De belastingverlagingen uit de BBB zijn niet voor de rijken. Ze zijn voor het bedrijfsleven ter stimulering van investeringen en innovatie en daarmee van economische groei.

Beleid van Trump is gericht op de gewone man

Terwijl de politiek van de Democraten onder Biden gericht was op Wall Street (de grote financiële instellingen, investeringsbanken, beursgenoteerde bedrijven en professionele beleggers) is het beleid van Trump gericht op Main Street. Op de middenstander, de kleine ondernemer en op de werknemer, die door economische groei weer een (goed betaalde) baan krijgt en zich een eigen huis kan veroorloven.

Main Street verwijst letterlijk naar de belangrijkste winkelstraat of hoofdstraat van een dorp of kleine stad, waar vaak winkels, restaurants en lokale bedrijven te vinden zijn. Maar in de discussie tussen Wall Street en Main Street is het een metafoor voor de gewone burger in Amerika. De bezuinigingen uit de BBB treffen Main Street niet. Wel de illegaal in de VS verblijvende buitenlanders, die geen beroep meer kunnen doen op medische zorg (Medicaid).

Decentralisatie

De BBB dient in combinatie te worden gezien met de GENIUS-wet (voluit: 'Guiding and Establishing National Innovation for U.S. Stablecoins Act'). Deze wet is specifiek gericht op de regulering van stablecoins in de cryptomarkt. De wet is belangrijk omdat deze een regelgevingskader creëert voor stablecoins, wat de positie van de Amerikaanse dollar kan versterken. Stablecoins zijn cryptocurrencies, waarvan de waarde meestal gekoppeld is aan de Amerikaanse dollar.

Stablecoins worden vaak gedekt door Amerikaanse staatsobligaties, wat de vraag naar deze obligaties

Nederlandse Cariben, kies: kom erbij of vertrek!

kan verhogen en daarmee de herfinanciering van de staatsschuld vergemakkelijkt.

De achterliggende gedachte hier is decentralisatie: niet de Centrale Bank (de FED in de VS) moet een dominante rol vervullen in het financiële systeem, maar de private banken. Die moeten er in onderlinge concurrentie voor zorgen dat de rente omlaag gaat en blijft, wat een stimulator is voor investeringen en daarmee voor economische groei.

Ook het buitenlands beleid van Trump staat in het teken van economische groei. Het heeft allereerst uiteraard een geopolitieke dimensie (*realpolitik* om precies te zijn), maar het beoogt ook buitenlandse investeringen naar de VS te halen c.q. Amerikaanse firma's weer in eigen land te laten produceren (relocatie in plaats van de jarenlange delocalisatie van het bedrijfsleven). De tarievenoorlog, die Trump begon, heeft vooral als doel [om dit te bewerkstelligen](#). Het buitenlandse beleid en het binnenlandse beleid zijn nauw op elkaar afgestemd.

Maximale ontplooiing van het individu

Het beleid van Trump is met de BBB, de GENIUS-wet, zijn buitenlands beleid en allerlei maatregelen om de overheid efficiënter en kleiner te maken (waaronder DOGE: Department of Government Efficiency), gericht op ruimte geven aan de markt en daarmee economische groei en welvaart te creëren. Het is een rigoureuze ommekeer van de verhouding tussen overheid en bedrijfsleven in het bijzonder en tussen overheid en burger in het algemeen.

De VS keert terug naar z'n wortels, naar de libertaire spirit van de Founding Fathers, waarbij het individu centraal staat en de ruimte krijgt om zich maximaal te ontplooien. Het moet krachten in de samenleving losmaken, die door beknellende regelgeving jarenlang werden onderdrukt. Het moet 'creative destruction' stimuleren. Het is een terugkeer naar de oorsprong van de VS, het land van de onbegrensde mogelijkheden, de *American Dream*.

Wynia's Week verschijnt drie keer per week, **156 keer per jaar**, met even onafhankelijke als broodnodige artikelen en columns, video's en podcasts. U maakt dat samen met de andere donateurs mogelijk. Doet u weer mee, **ook in 2025**? Kijk [HIER](#). Hartelijk dank!

Nederlandse Cariben, kies: kom erbij of vertrek!

Door [Paul Frentrop](#) - 8 juli 2025

Geplaatst in [CDA](#) - [Defensie](#) - [Verkiezingen](#) - [VVD](#) - [Eiwittransitie](#) - [Klimaat](#) - [Aanranding](#) - [Eerwraak](#) - [Islamisering](#) - [Verkrachting](#) - [Arbeidsmarkt](#) - [Cultuur](#) - [Migratie](#) - [CO2](#) - [Europese Unie](#) - [Klimaat](#) - [D66](#) - [PVV](#) - [Demografie](#) - [Immigratie](#) - [AmericanDream](#) - [BigBeautifulBill](#) - [Donald Trump](#) - [Verenigde Staten](#) - [Democratie](#) - [Parlement](#) - [Verkiezingen](#)

Ik denk wel eens: nog tien, vijftien jaar, dan halen de mensen GroenLinks en D66 door mekaar als de twee verdwenen partijen waar je in de vorige eeuw nog wel eens op stemde.

Dat zeg ik niet, dat schreef Jan Blokker, destijds befaamd, in *de Volkskrant* van 18 maart 2006. Blokker en de hele Volkskrant waren van de PvdA en hadden het niet op GroenLinks.

Tussen verdriet en verongelijkheid

Blokker beschreef in hetzelfde stukje twee net afgetreden Amsterdamse wethouders als: 'Die waren geen van beiden erg competent, en allebei van GroenLinks. Dat zag je meteen aan ze. Ze hadden allebei de uitstraling van iets dat het midden houdt tussen verdriet en verongelijkheid. Verdriet om het vele sociale, politieke, etnische en ecologische onrecht in de wereld. En verongelijkheid over mensen die dat niet meevoelen.'

Blokker had ook een mening over de toenmalige Tweede Kamer-fractie-leider, Femke Halsema: 'Ze is honderd procent GroenLinks, een lichte neiging tot wenen om maatschappelijke bloemen in de knop gebroken [...] een vrouw die principieel in van die typische goedgesitueerde tweedehands mevrouwenwinkels haar kleren koopt, omdat ze voor geen goud in de P.C. Hoofdstraat wil worden

Nederlandse Cariben, kies: kom erbij of vertrek!

gezien.'

Dat was bijna twintig jaar geleden. Toen was Nederland uitgekeken op 'paars', de combinatie van VVD en PvdA in de regering. Nu fuseren GroenLinks en PvdA omdat Mark Rutte niet én de PvdA én GroenLinks in één kabinet wilde hebben. Alleen als één partij mogen ze meeregeren. Dus gaan ze samen, hoewel ze elkaar niet mogen.

We moeten nog even wachten hoe dat afloopt. Voorlopig is de Tweede Kamer met vakantie. Op 1 september begint men weer, maar slechts eventjes. De maand oktober zijn de dames en heren vrij. Als dan de verkiezingen achter de rug zijn, gaan de her- en gekozen leden anderhalve maand aan de slag tot de kerstvakantie. Kamerleden werken in de tweede helft van 2025 dus maximaal twee en een halve maand, een tijdspanne die vooral in het teken zal staan van kabinetsformatie.

Nevenfunctie

Het is misschien aardig om in herinnering te brengen, hoe dat zo gekomen is. Want zoals de dichter P.C. Hooft schreef: 'Vaak zorgt voor zich zelve, die schijnt voor anderen te zorgen.'

Toen in Nederland de democratie werd ingevoerd, zag de wet het Tweede Kamerlidmaatschap als een nevenfunctie voor vooraanstaande burgers. Men vond salaris voor de leden onnodig én onwenselijk. Dat zou immers een belemmering voor hun onafhankelijkheid zijn. De grondwet van 1815 bepaalde dan ook dat Kamerleden alleen reis- en verblijfskosten naar en in Den Haag konden declareren.

Beroep

Honderd jaar ging dat goed. Maar de opkomende socialistische Kamerleden konden en wilden zich niet zonder betaling inzetten voor het algemeen belang. Dit leidde tot tumult toen op 16 november 1916 werd gedebatteerd over de nieuwe grondwet. Die herinneren wij ons vooral vanwege de 'Pacificatie' (invoering van het algemeen kiesrecht voor mannen en het einde van de schoolstrijd). Maar een kamerlid voor de Vrije Liberalen, de rijke reder Boudewijn Nierstrasz, maakte bezwaar tegen een ander deel van de grondwetswijziging: een vaste 'schadeloosstelling' voor Kamerleden. 'Mijnheer de Voorzitter! Staatsman is in mijn oog geen beroep, maar een belangelooze roeping tot het verrichten van zwaren ernstigen arbeid, niet voor zich zelf, maar voor allen.'

Dat leidde tot verwensingen van Pieter Jelles Troelstra en andere socialistische Kamerleden. Terwijl in de landen om ons heen de Eerste Wereldoorlog werd uitgevochten, viel in de Tweede Kamer de term 'jij schurk' en kwam het bijna tot een handgemeen. De handelingen vertellen: 'De Minister en zeer vele leden omringen den heer Nierstrasz en er ontstaat hevige opgewondenheid in de Kamer. Na door voortdurend hameren tevergeefs getracht te hebben de orde te herstellen, schorst de Voorzitter voor eenigen tijd de vergadering.'

Uiteindelijk zouden Kamerleden volgens de grondwet van 1917 naast hun onkosten een vast bedrag

Nederlandse Cariben, kies: kom erbij of vertrek!

van 3.000 gulden per jaar ontvangen. Daarmee was het Kamerlidmaatschap een beroep geworden.

Van beroep naar ambtenaar

Een getal dat in de grondwet staat is lastig te verhogen. Dus verdween in 1956 het bedrag van de beloning uit de grondwet. De hoogte van het inkomen zou voortaan door de Kamer zelf bij gewone wet worden geregeld en in 1968 gaf men zichzelf een enorme loonsverhoging. Het jaar daarop kwam daar een pensioen- en wachtgeldregeling bij via de 'Algemene pensioenwet politieke ambtsdragers'. Maar het blijft pijnlijk om publiekelijk over het eigen inkomen te praten. In 1990 vond men de oplossing. Toen werd de vergoeding voor Kamerleden als een salarisschaal opgenomen in de 'Wet bezoldiging rijksambtenaren'.

In de tussentijd kwam in de donkerste krochten van de regelgeving ook nog budget beschikbaar voor Kamerleden om eigen personeel in dienst nemen. In dat broeiest kwam 'de fractiemedewerker' ter wereld, een functie die goed van de tongriem gesneden jongens en meisjes direct van de schoolbanken de politiek in lepelt, zonder dat ze enige ervaring hebben met de maatschappelijke realiteit.

In een eeuw tijd is zo het Tweede Kamerlidmaatschap veranderd van een nevenfunctie in een beroep met arbeidsvoorwaarden als van een ambtenaar. Dat veranderde ook de omgangsvormen. 'Het spel van volksvertegenwoordiging, verkiezingen en parlementair debat werd nog tot na 1870 met een aanzienlijke mate van ernst, wellevendheid en waardigheid gespeeld. [...] De volksvertegenwoordigers stamden voor het overgrote deel uit een bepaalde elite, die op rijkdom, geboorte of intellect gebaseerd kon zijn. Ze brachten van huis goede manieren mee. Ze waren gewoon zich behoorlijk en zelfs vormelijk te gedragen.'

Dit schreef de cultuurpessimistische historicus Johan Huizinga in zijn boek *Geschonden Wereld*. Volgens hem heeft democratie een zeker niveau van beschaving ook nodig: 'Democratie wordt in zekere zin juist mogelijk door de toevoeging van een aristocratisch element, omdat ze zonder dat steeds gevaar loopt te stranden op de onbeschaafdheid van de massa's.'

Zelfs de 25 jaar jongere socialistische denker Jacques de Kadt, die niets van de in zijn ogen bekakte Huizinga moest hebben, kon daarin meegaan, maar hij vestigde zijn hoop op een nieuwe elite die zou oprijzen uit de arbeidersklasse. Democratie bood de daartoe benodigde vrijheid en was volgens De Kadt dan ook bij uitstek geschikt om 'de besten op de belangrijkste plaatsen in de maatschappij te brengen''.

De kwaliteit van kandidaten die begonnen als fractiemedewerkers

Nu, tachtig jaar later, zullen weinig mensen dat vertrouwen van De Kadt nog delen. We kunnen alleen stemmen op de mensen die op de kieslijsten staan die op dit moment weer worden vastgesteld door

Nederlandse Cariben, kies: kom erbij of vertrek!

organisaties die onze grondwet niet heeft voorzien: politieke partijen. Die slagen er niet in om mensen te rekruteren die kunnen bogen op een eigenstandige persoonlijkheid en maatschappelijke prestaties.

Laat ik twee voorbeelden geven van mensen die zeker op een lijst zullen komen. Ten eerste Kati Piri. Na 6 jaar middelbare school en 9 jaar universitaire studie, werd ze medewerker van de PvdA-fractie in het Europees Parlement. Daarna werd ze in 2014 lid van dat Europese Parlement. In 2021 kwam ze in de Tweede Kamer nadat het partijbestuur haar op de lijst had gezet en 6.330 mensen op haar hadden gestemd. Is dit hoe democratie 'de besten op de belangrijkste plaatsen in de maatschappij' brengt?

Of neem Rob Jetten. Na een studie bestuurskunde werkte die even bij ProRail maar hij verruilde die functie al gauw voor die van medewerker van de D66-fractie in de Eerste Kamer. Daarnaast was hij voorzitter van de jongerenbeweging van die partij en gemeenteraadslid in Nijmegen. In 2017 kwam hij op de lijst voor de Tweede Kamer waar hij sindsdien inzit met een tussenpoze als minister zonder portefeuille in het kabinet Rutte IV. Zien we hier de democratie 'de besten op de belangrijkste plaatsen brengen?'

Democratisch falen blijft niet onopgemerkt. Ieder bestuur heeft legitimiteit nodig om uitoefening van de macht soepel te laten verlopen, zonder al teveel dwang in te hoeven zetten. Politieke legitimiteit hangt vooral af van de kwaliteit die de subjecten aan politici toeschrijven. Bij hoge legitimiteit voegen mensen zich vrijwillig naar de regels. Maar als mensen zien dat de kwaliteit van bestuurders daalt, verandert hun gedrag. Populisme is geen opwelling, maar een reactie op het dalend allooi van politici.

Wat te doen? We kunnen niet terug naar de tijd die Huizinga beschreef en evenmin kunnen we ons nog vastklampen aan het optimisme van De Kadet. We moeten leven met het feit dat politiek een ambtelijk beroep is geworden en dat politieke partijen niet in staat zijn de beste mensen voor dat beroep te vinden.

Benoem mensen via loting

Als een systeem niet de beste kandidaten selecteert, is het verstandig om - net als bij een jury in de Verenigde Staten - mensen te benoemen via loting in plaats van via verkiezingen. Maar dat zullen politici zelf nooit voorstellen. Dus mogen we eind oktober opnieuw stemmen. Op dat 'feest van de democratie' zal het aanbod opnieuw bestaan uit een voorgeselecteerde groep mensen wier ambities indrukwekkender zijn dan hun cv dat opvallend vaak begint met een baantje als fractiemedewerker in dienst van het partijbelang.

Slechts een andere uitspraak van de dichter kan ons enige troost bieden. 'Eigen baat zoeken staat vrij, wanneer ze met het gemeene best gemengd is', schreef P.C. Hooft die na een eeuw van politieke bemoeienis met het onderwijs nog slechts als straatnaam wordt herinnerd.

Wynia's Week verschijnt drie keer per week, **156 keer per jaar**, met even onafhankelijke als broodnodige artikelen en columns, video's en podcasts. U maakt dat samen met de andere donateurs

Nederlandse Cariben, kies: kom erbij of vertrek!

mogelijk. Doet u weer mee, **ook in 2025**? Kijk [HIER](#). Hartelijk dank!

Door [Eva Munnik](#) - 8 juli 2025

Geplaats in [CDA](#) - [Defensie](#) - [Verkiezingen](#) - [VVD](#) - [Eiwittransitie](#) - [Klimaat](#) - [Aanranding](#) - [Eerwraak](#) - [Islamisering](#) - [Verkrachting](#) - [Arbeidsmarkt](#) - [Cultuur](#) - [Migratie](#) - [CO2](#) - [Europese Unie](#) - [Klimaat](#) - [D66](#) - [PVV](#) - [Demografie](#) - [Immigratie](#) - [AmericanDream](#) - [BigBeautifulBill](#) - [Donald Trump](#) - [Verenigde Staten](#) - [Democratie](#) - [Parlement](#) - [Verkiezingen](#) - [Coronavirus](#)

'Laten we varen op de deskundigheid', zei premier Rutte in 2020 over het coronavirus. Vijf jaar later blikt journalist Eva Munnik in een reeks interviews kritisch terug op de crisis in Nederland. Met deskundigen, maar niet de deskundigen die we toen steeds in talkshows zagen. Dit keer arts Jona Walk: 'Een soort oorlogsmentaliteit kwam op tijdens corona, zo van: "Het is crisis en wij zijn soldaten. Wij staan in het front en samen strijden wij tegen het virus." Op een gegeven moment werd dat dus ook strijden tegen mensen, tegen de "wappies".'

Vanwege haar kritische houding tegenover het coronabeleid kreeg arts Jona Walk de afgelopen jaren veel over zich heen. Toch blijft ze zich uitspreken. We bestellen gemberthee in het café in Nijmegen waar we hebben afgesproken, terwijl Walk uitlegt wat haar motiveert: haar overtuiging dat je de overheid niet te veel macht moet geven.

'De overheid moet je juist inperken. Vroeger was dat trouwens een normale linkse gedachte. Tegenwoordig snap je dat misschien pas als je je weleens bedreigd hebt gevoeld door de overheid. Of als je je in ieder geval kunt voorstellen dat een kwaadaardige overheid mogelijk is.'

Nederlandse Cariben, kies: kom erbij of vertrek!

Waarom zien sommige mensen wel in dat je waakzaam moet zijn op de macht die de overheid pakt, en anderen niet?

'Goede vraag. Waarom zijn sommigen zich ervan bewust hoe kwetsbaar je kunt zijn als je heel veel macht geeft aan een instituut of de overheid? Jullie als journalisten zouden dat bewustzijn eigenlijk moeten hebben, al zag ik het niet vaak in coronatijd.'

Journalisten horen de macht te controleren, maar ik zie soms toch blindelings vertrouwen in overheid en instanties, ook bij collega's. Misschien heeft het te maken met je achtergrond? Ik kom uit een arbeidersmilieu en die zien de macht - de overheid - niet per se als medestander.

'Ik ben opgegroeid in de Verenigde Staten, waar iedereen de overheid wantrouwt. Misschien is het wel zo dat wanneer je al generaties lang macht in je familie hebt, je die waakzaamheid op een overmachtige overheid een beetje verliest? Academici die borrelen met andere academici, sporten met academici en wier kinderen naar school gaan met kinderen uit hoogopgeleide gezinnen. Die weten dat ze veilig zijn, ze hebben niks te vrezen. Die hebben er nooit over nagedacht dat het misschien wel belangrijk is om een vorm van privacy te hebben. Omdat er misschien een dag komt dat de overheid je probeert te censureren of dat zelfs de ME met knuppels op je afkomt omdat je demonstreert.'

Misschien zijn sommigen niet kritisch juist omdat ze de eerste generatie 'macht' zijn. Uit angst hun vergaarde beetje macht en status te verliezen?

'Dat kan. Conformisme is ook de reden dat het in de medische en wetenschappelijke wereld zo lastig is om echt kritisch te zijn.'

Jij werkte in een ziekenhuis toen corona in Nederland om zich heen begon te grijpen, hoe was dat?

'Mijn ziekenhuis werd overspoeld met patiënten en we renden ons de benen uit het lijf. In de avonduren was ik - net als de andere artsen - vooral heel erg bezig met alle literatuur lezen. Wat is deze ziekte? Hoe moeten we het behandelen? De overheid nam maatregelen en ik snapte dat in het begin wel. Ik was dagelijks in een ziekenhuis, dus ik zag het probleem: we hadden te veel patiënten voor het aantal bedden.'

De aanpak van de overheid kwam logisch over op jou?

'Nou, het idee van lockdowns was nieuw. "Dit doen ze in China en ze zeggen dat het heel goed werkt", was het verhaal. Maar wetenschappelijke data die onderbouwen dat een lockdown een goed idee is bij een virusuitbraak waren er niet. Lockdowns stonden in geen enkel plan.

'Van oudsher heb je natuurlijk wel quarantaine: het afzonderen van mensen die potentieel geïnfecteerd zijn. Maar een lockdown is eigenlijk het omgekeerde: gezonde mensen afzonderen om te zorgen dat ze niet geïnfecteerd raken. Het is vooral iets uit films volgens mij, waarbij ik wel moet

Nederlandse Cariben, kies: kom erbij of vertrek!

zeggen dat epidemiologie niet mijn vakgebied is.

'Op zichzelf kon en kan ik me vinden in het concept van *flatten the curve* (het aantal besmettingen uitsmeren over meer tijd zodat er minder patiënten tegelijkertijd zijn, red.), maar het virus tegenhouden is heel moeilijk als je al besmettelijk bent voor je klachten hebt, dan is het praktisch niet te stoppen. Eigenlijk had ik vanaf de eerste week al het gevoel: nu moet ik opletten.'

Waarop letten?

'Ik wist: al deze dingen die nu worden gedaan, maken de overheid sterker en de burgers zwakker. En ik kende dat uit Amerika, bijvoorbeeld in de tijd na 9/11, de aanslagen op de Twin Towers, dat je als overheid een crisis gebruikt om extra macht te grijpen.

'Ik dacht: als je niet meer naar buiten mag en elkaar niet mag opzoeken, dat zijn situaties waarin burgers ontzettend kwetsbaar zijn voor de overheid. Waarop de overheid zegt: "Maar het is nodig, want het is crisis en we moeten jullie beschermen." Ik zeg niet dat alle overheden onbetrouwbaar zijn, maar ik dacht wel: oppassen.'

Wanneer sloeg het 'oppassen' bij jou om in 'foute boel'?

'Rond juni 2020. De druk op de zorg nam geleidelijk af en ik verwachtte dat nu het gesprek zou komen over hoe we de zorg konden versterken, want corona zou blijven. Maar toen ging dat gesprek ineens helemaal anders. Dat ging over nieuwe maatregelen in het najaar "tot het vaccin er is, want dan zijn we van corona af". Terwijl dat nooit een logische aanname was.

'Ik heb zelf jaren onderzoek gedaan naar vaccins, ik weet wat ze wel kunnen en wat niet. Alle wetenschappelijke kennis die we op dat moment hadden, suggereerde dat het nooit mogelijk zou zijn om het coronavirus weg te vaccineren.'

Dus het verbaasde jou dat het over meer maatregelen ging en niet over de zorg?

'Ja, want de zorg in Nederland is stuk. We hebben een zorgsysteem dat qua bedden en personeel geijkt is op de laagste bezetting in plaats van de hoogste. We hebben niet genoeg verpleegkundigen om patiënten te verzorgen. In handen aan het bed wordt al heel lang niet meer geïnvesteerd en we missen volledig een visie op waar het heen moet. Maar daar ging het niet over in coronatijd, het ging alleen maar over maatregelen.'

Er kwamen in de jaren daarna een tweede en een derde lockdown, zelfs nog een avondklok en een coronatoegangsbewijs.

'De overheid vroeg zich na de eerste maanden van de coronacrisis eigenlijk niet meer af of de genomen maatregelen wel de beste aanpak waren. Sowieso was er geen gesprek mogelijk over de proportionaliteit van de maatregelen. Als je maar één geval van corona kon voorkomen, dan was het een goede maatregel. Het draaide alleen maar om corona en de schade van de maatregelen leek er

Nederlandse Cariben, kies: kom erbij of vertrek!

niet toe te doen.

'Allemaal op basis van modellen die helemaal geen correcte voorspelling waren. Mensen denken dat een model de waarheid is, maar het is puur een voorspelling, volledig afhankelijk van de aannames die je er instopt.'

Ondertussen werd discussie niet toegejuicht. En als je niet meedeed was je asociaal.

'Heel veel mensen zijn ervan overtuigd geraakt dat het asociaal was om bijvoorbeeld niet tegen corona te vaccineren. Daarom vonden ze het coronatoegangsbewijs (CTB) ook gerechtvaardigd. Maar de invoering daarvan was niet eens legaal. In de eigen onderliggende wetgeving - de Wet publieke gezondheid - staat dat toegangsregels gebaseerd op vaccinatie alleen gesteld mogen worden als kan worden vastgesteld dat bij een gevaccineerde een vergelijkbare kans op overdracht van het virus bestaat als bij iemand na een negatieve testuitslag. En dat was evident niet zo.'

Toenmalig minister Hugo de Jonge had eerder zelfs voor de camera gezegd dat er geen vaccinatiepas zou komen als bleek dat een gevaccineerde toch nog corona kon overdragen. Dat was zo, bleek later. En toch voerden ze toen het CTB in. Niet echt een betrouwbare overheid.

'En ze voerden het in op een moment, eind september 2021, toen ze konden weten dat er geen belangrijke bescherming tegen virusoverdracht was. Als er al bescherming tegen transmissie is, dan neemt het in de maanden na vaccinatie rap af. En de meeste Nederlanders waren toen al zes maanden of langer geleden gevaccineerd.'

Maar het was een 'pandemie van ongevaccineerden' zei De Jonge. Als zij vooral de druk op de zorg gaven - omdat ze zeker werden van corona - is dat dan geen legitiem argument om ze anders te behandelen?

'Toen Hugo de Jonge op camera zei dat tachtig procent van de opnames in de ziekenhuizen ongevaccineerden waren, heb ik me uitgesproken. Want dat was op dat moment helemaal niet zo. Samen met collega-arts Bert Mulder heb ik naar buiten gebracht dat in ons ziekenhuis - op datzelfde moment dat De Jonge tachtig procent zei - ongeveer een derde van de coronapatiënten ongevaccineerd was, en de meesten wel gevaccineerd waren. Andere ziekenhuizen kwamen toen naar buiten met ongeveer dezelfde cijfers.'

Dus dat zwartmaken van mensen die geen coronavaccin namen, als zijnde verantwoordelijk voor de druk op de zorg, dat was niet terecht?

'Nee.'

Wat heeft het voor het vertrouwen in vaccins gedaan, die communicatie van de overheid destijd - met De Jonge voorop - over coronavaccins?

Nederlandse Cariben, kies: kom erbij of vertrek!

'Ik denk dat het de vertrouwensband van veel mensen met de overheid ernstig heeft aangetast. De vaccinatiegraad voor alle vaccins daalt. Data over de motivatie om niet (meer) te vaccineren zijn er niet, maar je hoort wel vaak: "Ze hebben gelogen over coronavaccins."

'Weet je: niets geeft zo'n aversie tegen vaccins als iemand die je probeert te dwingen. En dan het feit dat er gewoon evident onware dingen gezegd zijn over coronavaccins, maakt dat sommige mensen denken: dan vertrouw ik de rest ook niet meer.'

Kwam het ook doordat mensen er in coronatijd achter kwamen dat de overheid - en instanties en artsen - het ook niet precies weten?

'Daar zeg je iets heel moois. Het is inderdaad best wel opvallend dat de meeste mensen die het hardst en stelligst dingen riepen over coronavaccins in die periode - niet alleen leken, maar ook huisartsen en zelfs epidemiologen - niet echt vaccindeskundig waren.

'Ze waren geen experts in die hele complexe aspecten aan coronavaccins, en waarom het bijvoorbeeld zo moeilijk is om voor een lokaal luchtwegvirus steriele immuniteit te genereren. Toch waren ze er helemaal van overtuigd - op basis van vrij oppervlakkige kennis - dat de vaccins zeker weten veilig en effectief waren. Die ontrechte stelligheid heeft veel vertrouwen stukgemaakt.'

Wat in mijn ervaring ook het vertrouwen niet verbeterde, was dat je voor wappie werd uitgescholden als je iets afwijkends vond.

'Zelfs rustige, correcte tegenspraak werd niet getolereerd. Kritische mensen werden publiekelijk kapotgemaakt, op sociale media vernederd. En dat heeft twee effecten. Ten eerste versterkt het de menigte in het geloof dat het samen strijden tegen "wappies" goed is. Ten tweede maakt het toekomstige tegenspraak nog minder waarschijnlijk. Kritische mensen durven niet meer te spreken, want ze hebben gezien dat je dan voor gek wordt versleten. Door je overheid, maar ook vrienden en collega's.'

Ik weet nog dat een collega van mij van een nieuwsredactie in CTB-tijd een berichtje stuurde: 'Dankzij de gevaccineerden is de samenleving gedeeltelijk weer open. Die betalen daar een prijs voor (ze hebben zich laten vaccineren), waar iedereen (ook jij) van profiteert.'

'Hij vond het dus terecht dat hij iets terug kreeg voor vaccineren, een beloning.'

Fascinerend vond ik die gedachtegang. Ook alsof je alleen maar op die manier iets bijdroeg in pandemietijd. Al ging je elke dag feesten, zoende je iedereen, ging je naar buiten met klachten, dan nog hoorde jij bij de *good guys* en had je het verdiend om wel overal in te mogen, als je een vaccin had genomen.

'Eind 2021 ging ik naar een groot artsencongres. Ik was uitgenodigd om te spreken over vaccins. Dat is de enige keer dat ik me ergens voor heb laten testen, om erin te mogen. 's Avonds was er een feest en iedereen was waarschijnlijk gevaccineerd, behalve ik. Dit was meer dan een halfjaar nadat

Nederlandse Cariben, kies: kom erbij of vertrek!

zorgpersoneel gevaccineerd was, dus uit wetenschappelijk onderzoek weten we dat de bescherming tegen transmissie er niet meer was. Maar in coronatijd was er dus toch een groot feest waar honderden artsen op elkaar stonden te borrelen. Ik dacht: wat een hypocrisie.'

Ik weet nog dat ik tijdens het CTB eten afhaalde in een restaurant, ik mocht als ongevaccineerde niet aan een tafeltje zitten. En dan kwamen er hoestende mensen binnen om uit eten te gaan, die elkaar uitgebreid zoenden 'want we zijn toch gevaccineerd'. Stond ik daar: zonder symptomen en al anderhalf jaar geen hand geschud, maar ik was zogenaamd het gevaar.

'Volstrekt onlogisch, om ongevaccineerden als asocialen te bestempelen. Maar ik denk dat mensen het irritant vinden als jij iets anders durft te doen dan zij, die er wel in mee zijn gegaan. Het is heel verontrustend hoe makkelijk de menigte tegen de minderheid te keren was in dit land.'

Jij hebt het manifest 'Onverdeeld Open' bedacht, waardoor het coronatoegangsbewijs na vijf maanden werd afgeschaft.

'Ik zat bij de Vierde Golf (een politieke vereniging, aanvankelijk opgericht door mensen die kritisch waren op de ondemocratische corona-aanpak, red.) en wist dat er meer mensen in Nederland waren die het CTB niet oké vonden, mensen die we niet hoorden. En ik wilde dat die mensen een manier kregen om zich zichtbaar te maken op een enigszins veilige manier. Want we hadden het er net over hoe je zowat onthoofd werd in het publieke debat als je iets zei wat afwijkend was.

'Ik wilde een soort verklaring schrijven die heel duidelijk was en rustig uitlegde waarom het wetenschappelijk onzin was om ongevaccineerden uit te sluiten. Waarom het immoreel was en waarom het ongrondwettelijk was.

'We deelden het vervolgens op social media. En oud-minister Mona Keijzer, die ontslagen was vanwege haar openlijke kritiek op het CTB, kondigde het aan op televisie bij *Vandaag Inside*. Precies wat ik wilde, gebeurde. Die hele groep in de samenleving die er al was, die niet durfde te spreken, liet nu merken ons te steunen. En het CTB werd eindelijk afgeschaft.'

Voor een eventuele volgende keer, hoe hadden we deze pandemie wel moeten aanpakken, denk jij?

'Iets van *flatten the curve* was in het begin volgens mij goed te verdedigen. Maar wat je vervolgens had moeten doen, is niet in een tunnelvisie raken. En dat betekent dat je tegenspraak uit moet uitnodigen, maar het omgekeerde gebeurde.

'Verder waren de deskundigen die betrokken werden bij beleid, het OMT, een heel smalle groep en die werd steeds smaller. Op een gegeven moment was er een handjevol televisie-virologen, je zag steeds dezelfde.

'Wat ook anders moet, is transparantie, want er is ontzettend veel gelogen tegen de Nederlandse

Nederlandse Cariben, kies: kom erbij of vertrek!

bevolking, en gebluft.

'En vanaf juni 2020, toen die eerste piek voorbij was, hadden we moeten stoppen met maatregelen, want we hadden toen al kunnen weten dat die enorme schade met zich meebrachten.

'In plaats daarvan hadden we - denk ik - veel beter de mensen kunnen beschermen die het wilden en kunnen investeren in de zorg, in handen aan het bed. De overheid had moeten zeggen: "Dit virus kunnen we niet helemaal stoppen. We gaan zorgen dat je de beste zorg krijgt en dit is wat je kunt doen om jezelf te beschermen."

'Als maatregelen al werkten dan waren ze het meest effectief in het begin van de coronacrisis omdat mensen toen zelf het meest gemotiveerd waren. Vrijwilligheid werkt.'

De volgende keer in deze interviewserie — met deskundigen die we in coronatijd níet steeds in de talkshows zagen — hoogleraar klinische psychologie Claudi Bockting. 'Ik denk dat we te makkelijk onze kinderen en jongeren hebben opgeofferd.'

Jona Walk is arts in opleiding tot internist-intensivist. Zij promoveerde in 2021 aan de Radboud Universiteit op immunologie en malariavaccin-ontwikkeling. Tijdens de coronapandemie schreef zij artikelen over de noodzaak van eerlijke communicatie over coronavaccins en zette zij zich als activist in tegen het coronatoegangsbevijs. Zij is mede-oprichter van De Vierde Golf, en maakt podcasts voor De Nieuwe Wereld over onderwerpen op de grens van zorg, wetenschap en maatschappij.

Eva Munnik is journalist. Ze werkt als freelance-verslaggever en (eind)redacteur bij televisieprogramma's en schrijft voor magazines. Ook maakte ze een podcast - Eva Belt Aan - en schreef zij zeven boeken.

Wynia's Week verschijnt drie keer per week, **156 keer per jaar**, met even onafhankelijke als broodnodige artikelen en columns, video's en podcasts. U maakt dat samen met de andere donateurs mogelijk. Doet u weer mee, **ook in 2025**? Kijk [HIER](#). Hartelijk dank!